СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 149. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 1-го липня 1941. — No. 149. Jersey City, N. J., Tuesday, July 1, 1941 — VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГЕРБЕРТ ГУВЕР ПРОТИ ПОМОЧИ СОВЄТАМ

ШІКАҐО. — В радіовій промові бувший президент Герберт Гувер у ґострих словах таврував ті американські офіціяльні кола і тих осіб, які хочуть посилати поміч Совєтам. Гувер сказав, що ця поміч стоїть в цілковитій противности до тих ідеалів, які висувають згадані офіціяльні кола і особи, до президента включно. Бо президент Рузвелт колись заявив, що та війна ведеться за чотири свободи: свободу думки, свободу зібрання, свободу віри і свободу від нужди. А сталінська Росія, говорив Гувер, це „одна з найкривавіших тираній і страхіть, які колинебудь повстали серед людей". Крім того той сталінський режім робив всякі можливі перешкоди в нашім внутрішнім життю, стараючись бодай добре підмінувати, коли вже не повалити, нашу демократичну систему. Комуністи ту шкідливу роботу робили в Америці до останнього дня, до хвилі, коли Гітлер несподівано вдарив на Совєти. Коли ми вже мусимо давати Совєтам поміч, говорив Гувер, то бодай не говорім нашим синам, служачим в війську, що вони готуються до боротьби за свободолюбні, демократичні ідеали.

ЩЕ ОДИН ГОЛОС ПРОТИ ПОМОЧИ СОВЄТСЬКОМУ „САТАНІ".

ШАРЛЬОТСВИЛ (Вирджінія). — В своїй промові до студентів університету Вирджінії, професор католицького університету з Вашинґтону, о. Джан Трейсі Еліс, заявив, що Америка в ніякому разі не повинна давати помочи „тій нації, котра більше ніж хто небудь інший зблизилась до сатани це є Совєтській Росії". Він висказувався за те, щоб далі давати всяку можливу поміч Анґлії. А коли вона захоче, то хай ту поміч дає далі Совєтській Росії. Америка в ніякому разі на своє сумління тої помочи брати не повинна, бо це зле відібється на її національній моралі і викличе ідеольоґічне замішання.

АМЕРИКАНСЬКІ НІМЦІ ЗА ПОМІЧ АНҐЛІЇ.

КЕМП ТЕМІМЕНТ (Пенсилвенія). — На зїзді робітничих провідників, промисловців і економістів, виголосив промову голова демократичного конґресу німецько-американських орґанізацій, Френк Бон. Він гостро таврував Линдберґа, називаючи його „провідником американських фашистів", а також таврував всіх американських ізоляціоністів, які кажуть Америці не втручатись до війни, та не слати помочи Анґлії. Він також таврував Гітлера, кажучи, що той свій похід проти Совєтської Росії буде використувати за границею як оборону західньої цивілізації перед большевиками. Бон накликав приявних, щоб натискали на американський уряд в напрямку участи Америки в війні по боці Анґлії. В тім дусі зїзд опісля ухвалив окремі резолюції.

КОНҐРЕС БЕРЕ ПІД УВАГУ ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ.

ВАШИНҐТОН. — Після ухвалення грошей на воєнні цілі федеральний конґрес починає глибше застановлятись над американською заграничною політикою. Бо є побоювання, що тепер, коли Гітлер пішов проти Совєтів, президент Рузвелт в заграничній політиці поробить такі тяги, які автоматично штовхнуть Америку до „стріляючої війни". А до цього конґрес не хоче допустити, бодай так довго, доки Америка не є вповні узброєна.

ПОКЛИКАННЯ ВЕЛИКОГО ЧИСЛА НОВОБРАНЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав розпорядок, щоб з днем першого липня набрати до війська повне число новобранців, яке тільки передбачає закон. Тих новобранців наберуть 900,000, до півтора міліона, що вже служать при війську. Водночас президент назначив науковий дослідний комітет для заряджування продукцією в надзвичайних часах. Також призначив 150 міліонів долярів на ріжні суспільні служби біля центрів національної оборони. Ті гроші будуть зужиті в той спосіб, що за них побудують шпиталі, санітарні заведення, водопроводи і школи, там де внаслідок скупчення оборонного промислу значно зросло число населення.

АМЕРИКАНСЬКІ КОМУНІСТИ ВІДҐРЕБУЮТЬ „НАРОДНИЙ ФРОНТ".

НЮ ЙОРК. — Американська комуністична партія повертає до старої тактики, а саме старається відновити „народні фронти", в цілі боротьби з „фашистськими ґенґстерами" які, не звертаючи уваги на охоту Сталіна з ними миритись, таки напали на Совєти і ведуть з ними війну.

„Люблячі свободу американські маси були готові все, а нині більше ніж передтим, принести всі жертви, щоб знищити „фашизм" говорять нині ті, що ще вчора закликали до страйків в оборонним промислі і були проти втручання Америки в европейську війну.

МАСОВИЙ АРЕШТ ШПИГУНІВ В АМЕРИЦІ

Федеральні аґенти одним махом арештували 29 шпигунів, які працювали на користь „чужої держави". Тою чужою державою після всякої правдоподібности є Німеччина, а може й Італія. Це найбільший одноразовий арешт шпигунів, знаний в історії Америки. Серед арештованих є 22 німецьких громадян, решта французи, росіяни, австрійці і з Полудневої Африки. Трьох є американськими громадянами. Федеральні аґенти слідкували за тими аґентами впродовж двох літ, знаючи докладно про їх кожний крок і про висилку їхніх звідомлень. Зрозуміло, що важнішим звідомленням аґенти не дозволяли доходити до цілі. Серед арештованих є велика більшість „аматорів-шпигунів", а лиш один є професійний. Зате цей професійний шпигун має свою додаткову професію, а саме є письменником. Між ними є три жінки. В числі арештованих знаходиться також адютант Фріца Куна, Вілер-Гил, в якого домі знайшли надавчу короткохвилеву радієву стацію.

ПОМЕР ІҐНАЦ ПАДЕРЕВСКІ

Минулої неділі вночи, в готелі Бокінґгем в Ню Йорку, помер на запалення леґенів відомий польський піяніст і державний муж, Іґнац Падеревскі. Він мав 80 літ. Недуга його тривала всего чотири дні. Падеревскі як піяніст здобув світову славу, якої він опісля ужив також для визволення Польщі. Він був близьким приятелем покійного американського президента з попередньої війни, Вудрова Вилсона. Коли Польщу признано самостійною державою він був якийсь час премієром Польщі. Опісля усунувся від політики, пішов знов жити за границю і знов віддався виключно музиці. До уряду Пілсудского відносився з застереженням. Та коли в 1939 р. німці і Совєти розібрали Польщу він знов зактивізувався в політиці і приїхав до Америки, щоб в користь Польщі робити тут політичну роботу. При тій спосібности він обїхав з концертовими виступами ріжні міста. Падеревскі родився на Україні, на Поділі, під російською займанщиною, в селі Курилівка, в 1860 р. Батько його був завідуючим фільварковими обшарами. За революційну діяльність вислано батька на Сибір. Малим Падеревским занявся ґраф Ходкевич, що походив зо старої української родини.

СТРАЙКУ НА ПІДЗЕМНИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ НЕ БУДЕ

В останній хвилині між зарядом міста Ню Йорку і юнією транситових робітників прийшло до умови, яка відсуває на неозначений час страйк на нюйорських підземних залізницях. Місто рішилось продовжити існуючий збірний контракт праці до часу, як це вирішить суд.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ЗАНЯЛИ ЛЬВІВ

БЕРЛІН. — [illegible] заняття Львова німецькими військами.

Перед заняттям Львова прийшло до завзятих боїв коло Яворова, 30 миль від Львова, де німцям ставили опір „маси російської піхоти й повзових відділів".

ШВЕЦІЯ ОБОРОНЯЄ СВОЮ ПОЛІТИКУ СУПРОТИ РОСІЇ

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Премієр міністрів Альбін Гансон і міністер освіти Баґе видали спільну заяву, в котрій обороняють дозвіл швецького уряду для переходу німецьких вояків з Норвеґії на війну проти Росії.

Вони кажуть, що, якби цього буде треба, Швеція буде боротися за свою свободу й незалежність, але в цьому випадку вони не загрожені. Вони признали, що Швеція була під сильною пресією.

БЕРЛІН ПРОГОЛОШУЄ „НОРВЕЗЬКИЙ ЛЕҐІОН"

БЕРЛІН. — Урядова новинкарська аґенція подає вістку з Ослью, столиці Норвеґії, що комісар райху Тербовен оповістив створення „норвезького леґіону" для боротьби проти Росії на боці Німеччини.

Леґіон має складатися з норвежців і мати норвезьких офіцирів.

РОСІЙСЬКІ ЗАЛИЦЯННЯ ДО ТУРЕЧЧИНИ

ІСТАМБУЛ (Туреччина). — Добре поінформовані турецькі жерела подають, що Росія запропонувала достарчити Туреччині нафти й фабрикатів, потрібних на те, щоб не дати Туреччині попасти зовсім у залежність від Німеччини.

До Туреччини прибув назад російський амбасадор Виноградов; він видно хотів би чимскорше поправити турецько-російські відносини, що попсулися з часу, як Гітлер виявив, що Росія зажадала від Гітлера Босфору.

Турецька преса домагається від Росії заперечення цього закиду.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ЗАКОПУЮТЬСЯ.—Німецька світлина, перерадіована з Берліну в Америку, показує німецьких вояків, як вони копають вал для машинових крісів у середині якогось міста „на східнім фронті". На дальному цляні видно церкву східнього стилю. Дуже можливо, що це українське місто.

Німецький цензор додав до світлини пояснення, що, мовляв, вояки мусять закопуватися для охорони перед стрілами, що можуть упасти на них з довколичних домів.

НІМЕЧЧИНА ПРОГОЛОШУЄ ВЕЛИКІ ВОЄННІ УСПІХИ

БЕРЛІН. — Якраз у тиждень після почаття війни проти Росії німецька військова команда видала перший обширний рапорт про воєнну кампанію й в ній представляє величезні доспіхи своєї армії та великі втрати російської армії так, що з цього можна сподіватися скорого вирішення кампанії.

Німецьке донесення складається з ряду 12 комунікатів, видаваних з головної кватири Гітлера на східному фронті. Ці комунікати заявляють передовсім, що німецькі моторизовані дивізії досягли Мінська, столиці Білої Руси. Далі, що військa перейшли поза Мінськ, по дорозі на Москву. По друге, що коло Бялостоку німецькі війська пiймали в западню 300,000 до 500,000 російських військ, які недалеко будуть мусіти піддатися. Потрете, російські війська втратили 2,233 повзів. Далі 4,107 літаків. Внаслідок цього німецька армія має таку перевагу в повітрі над російською, що скорий розгром російської неминучий. Німецька команда каже, що в першому тижні боротьби німецькі війська взяли в неволю 40,000 російських вояків.

Донесення признає, що російські війська пробували протиатаків, але, каже, всі вони були скоро відбиті з поважними втратами для атакуючих. Воно заповідає скорий упадок Бялостоку, де тепер ведуться великі бої.

Львів під обстрілом.

Великі бої йдуть теж, за німецьким донесенням, довкола Львова, котрий донесення називає брамою до України.

До неділі Львова німецькі війська ще не взяли, але місто є під постійним обстрілом. Мовляв, російські лінії коло Львова починають хитатися.

На північ від Львова німецькі повзові відділи поступили далеко на схід у напрямі Луцька. Великі бої йдуть теж коло Дубна.

Бої на Морю.

У східній части Балтійського моря прийшло до бою між німецькими й російськими воєнними кораблями, в котрому сильно ушкоджено російський панцирник „Максим Ґорький", а один російський контрторпедовець затоплено міною.

РОСІЙСЬКА КОМАНДА ЗАПЕРЕЧУЄ НІМЕЦЬКІ КОМУНІКАТИ.

МОСКВА. — Російський урядовий комунікат заперечує німецький тижневий комунікат про великі успіхи німецьких військ на східному фронті. Він називає ці донесення „гумбуґом" і закриванням правди. Мовляв, вони говорять про великі російські втрати, а нічого не говорять про німецькі.

Російський комунікат каже, що Гітлер кинув проти Росії 170 дивізій війська, з чого одна третина моторизована. Проти цеї маси, мовляв, Росія мала лише пограничні сторожі з повзами й артилерією. До справжніх боїв прийшло аж четвертого дня війни. Завдяки цьому німці заняли: Бялосток, Гродно, Брест Литовський, Вильну й Ковно. Зате головний похід німців на Київ і Смоленськ здержано.

Далі російський комунікат каже, що німецькі втрати великі.

ФІНЛЯНДІЯ ПЕРЕХОДИТЬ ДО НАСТУПУ НА РОСІЮ.

ГЕЛЬСІНКІ (Фінляндія). — Здовж цілої фінсько-російської границі йде сильний артилерійний огонь проти російських позицій.

Манергайм, пільний маршал фінських військ, видав заклик до фінських військ повести „святу війну" проти Росії.

Фінський комунікат говорить, що росіяни нищать карельську округу.

РАДІОВА ПРОПОВІДЬ ПАПИ ПРО БОЖЕ ПРОВИДІННЯ.

РИМ. — Папа Пій XII. виголосив через радіо „дискурс" про дороги Божого Провидіння.

Сподівання, що „дискурс" буде мати в собі заклик до католиків всего світу до святої війни проти комунізму, не здійснився; „дискурс" дотикав лише релиґійних справ і виминав політику.

Багато ґазет містить вістки, що з боку Німеччини й Італії роблено на Ватикан сильний натиск, щоб таку „святу війну" проголосити. Зогляду на це газети широко коментують власне поминення такого проголошення.

КАБІНЕТОВІ ЗМІНИ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил знову поробив зміни в своїм міністерськім кабінеті.

Цим разом лорд Бівербрук став міністром доставы. Мотивом переміни було просто бажання зужити орґанізаційний талан „Бівера" для важної справи доставы.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗБАНКРОТОВАНА ДИПЛЬОМАТІЯ СТАЛІНА

„Ню Йорк Таймс" приніс під таким наголовком замітну статтю, що влучно збирає підсумки дипльоматичної гри російського диктатора.

Порівнює „Ню Йорк Таймс" дипльоматичні заходи Сталіна з домом з карт, себто домом без ніяких фундаментів, без тривалих стін і твердого даху. Через роки будував його Сталін, а тепер, як німецькі дивізії посунули на Росію, цей домик з карт розвалився. Люди критикували цю будову як твір брехливости й зради. На ділі, найбільшим закидом проти нього це закид крайньої глупоти.

Дивним звучить цей закид, коли його звернути на адресу Сталіна. Адже він уважався за найхитрішого з усіх політиків. Адже він уважався за блискучого дипльомата. Невже йому можна робити закид з глупоти, тої глупоти, що, на думку дипльоматів, є найбільшим злочином? Та „Ню Йорк Таймс" доказує фактами.

„Таймс" показує, що своїм пактом з Гітлером у 1939. році Сталін дав сиґнал Німеччині починати війну проти Польщі, що найкраще надавалася на союзника для Росії. Цим пактом Сталін стратив не лише Польщу, але й цілий бльок малих держав. Його брутальний напад на Фінляндію зробив для Росії ще одного запеклого ворога, а війна мимоходом розкрила військову слабість Росії. Сталін щоправда захопив Естонію, Литву й Латвію, але дуже великою ціною, бо ціною ворожнечі народів цих країн проти Росії.

Якби Сталін був ґарантував незалежність ріжних балканських держав, ставлячи очевидно при тому вимоги взаїмних ґарантій цих держав супроти себе, Сталін був би добув собі приятелів у Румунії, Болгарії, Югославії й Греції. Він мав тоді нагоду вдарити на Німеччину з боку, як Німеччина зачепилася з цими краями й Анґлією. Та Сталін волів накладати з Гітлером. Покладаючися на його поміч, він поводився так брутально з Румунією, що зробив з неї непримирного ворога для Росії й піпхнув її в обійми Німеччини. Сталін міг ще піддержувати Туреччину, котра мала причину боятися, що Росія знову піде слідами своєї польської політики й нападе на Туреччину зо сходу, як Німеччина піде на неї зо заходу; Сталін Туреччини не піддержав і заставив її зробити пакт з Німеччиною й нині Сталін не є певний, чи, як Гітлер іде на Росію зо заходу, Туреччина не піде на Росію з півдня.

Всю цю політику Сталіна супроти Німеччини приписує „Таймс" питомій Сталіновій дволичности й боязливости. Завдяки цій політиці Росія, що могла собі зеднати багато вірних приятелів і союзників, що могли бути буферними державами перед її найсильнішим ворогом, Росія нині найшлася зовсім гола, себто незакрита, на 2,000 миль довгому фронті, на котрому стоїть німецька воєнна машина.

І вислідом Сталінівської дипльоматії вважає „Таймс" і те, що, коли прийшло до німецько-російської війни, мент до першого вистрілу вибрав не Сталін, а Гітлер.

Так представляє висліди Сталінівської політики часопис, з котрого заяв виразно видно, що він усе таки вважає з двох чортів Гітлера чіршим чортом.

„І БУДЬ ТУТ ЧЕСНИЙ"

Іван Франко в своїй звіриній епопеї „Лисі Микиті", вкладає голодному, підступному вовкови, що не міг добитись від кобили купна лошати, такі знамениті слова: „І будь тут чесний! Що за торг би був чудесний, а та дич бє по зубах".

Точнісько те саме мусить собі нині думати Сталін. „Що за торг би був чудесний, а та дич, Гітлер, бє по зубах. І на якого біса? Таж Сталін хотів Гітлерови все зробити, чого той тільки не забажав. На якогож біса битись? Щобільше, Сталін був такий певний, що між ним і Гітлером війни не буде, що до останньої хвилі не спішився припинити за границею пропаґанди в користь Німеччини; не припинив також страйків, які в Америці мали на ціли зупинити кампанію зброєння і доставу воєнних продуктів Анґлії. Представник американської почти на днях заявив перед конґресовим комітетом засобів, що саме прибула до Америки велика посилка ріжної політичної літератури з Советів. В летючках і брошурах Совети далі закликають американських комуністів, щоб викликували страйки й недопустили Америки до „крівавої імперіялістичної війни". Значить, що до останнього моменту Сталін не сподівався воювати з Гітлером.

Правда, він громадив війська на границі з Німеччиною. Але він це робив не для війни, тільки для скріплення своєї позиції в торгах з Гітлером. Хіба його діла не говорили виразніше, що він не хоче воювати і що на сто відсотків стоїть по стороні Гітлера? Хіба він не посилав Гітлерови всяких харчів і сирівців? Хіба не спроваджував потрібних продуктів зза границі й на власних залізницях не доставляв це до рук Гітлера? А передівсім, як вже було згадано, хіба не повів по анґльосаксонських краях і їх союзниках, сильної пацифістичної аґітації, яка мала з одного боку перешкодити зброєнні тих країв, а далі викликати в них неприхильну публичну опінію проти війни?

До якої міри ця робота Сталіна помагала Гітлерови, можна побачити з того, що тепер роблять комуністи: З пацифістів впродовж одної ночи вони перемінились у мілітаристів! Вже в них Чорчіл і Рузвелт добрі, не ведуть імперіялістичної політики. Комуністи вже не накликають людей до страйків. Навпаки, накликають всіх людей до найвищих зусиль, щоб помогти Советам.

Отже, діла показували сильніше за стратеґічні посунення військ, що Сталін не хоче з Гітлером воювати. Тай пощо? Сталін не родився в королівських палатах. Він знає, що коли раз злетить з державного сідла, другий раз туди не дістанеться. Він знає добре, що чекає поконаних провідників. Він не забув долі Миколи Другого. Отже нащо боротись? Чому не миритись? Хочби шляхом такого торгу, який хотів довершити вовк з кобилою. Та ба: дич бє по зубах.

Але чому Гітлер бє Сталіна по зубах? Невже ні трішки нема в нього вдячности за ту роботу, яку зробив йому Сталін? — Коли бо, Гітлер добре знає, що Сталін такий, як він сам. Коли Сталін щонебудь Гітлерови зробив, то не з якоїсь симпатії, тільки з чисто вирахованих інтересів. Якби інтерес Сталіна показав штовхнути Гітлера ножем у спину, Сталін це зробив би. Чомуж не має цього зробити Гітлер, коли так йому показують його інтерси?

Які інтереси? — Гітлерови конче потрібно запілля, величезного запілля, щоб могти продовжати війну. Анґлія має те запілля в формі Америки, а властиво цілої західньої півкулі. Гітлер потребує подібного запілля, щоб міг продовжати ту війну, яка заслотилась немов осінна дощевиця. Багато правди є в цьому, що Гітлер рішився на цей крок ведений розпукою. Бо він знав, що як довго Сталін буде заряджувати великими советськими багацтвами і просторами, Гітлер багато від Советів не дістане, бо вони самі не будуть мати багато. Тому він рішився теперішній советський заряд усунути зовсім на бік, щоб все перебрати в свої руки. Перебравши під [illegible]щину, він буде пробувати збудувати собі свою власну „Америку". Про можливість такого створення натякали німецькі державні мужі ще минулого року. Але тоді ніхто не привязував до того більшої ваги.

Маючи на увазі цей інтерес, Гітлер рішив поступити зовсім безоглядно. Він переговорював зо Сталіном до останньої хвилини. Сталін був певний, що буде все гаразд; він навіть дав наказ своїм представникам, як говорять в політичних кругах, щоб на все згодились. Як каже радієвий коментатор Вайт Вилйамс, ці переговори відбувались в найкращім настрою аж тут Гітлер дав приказ машерувати на Совети. Йосиф Сталін в першій хвилі не йняв цьому віри. Далі випустив файку з зубів і закричав: „І будь тут чесний!"

Хитрий Гітлер старався використати ту подію на всіх фронтах. Він пустив по світі поголоску, що йде проти Советів, щоб увільнити світ від большевицької небезпеки. „Ми спасаємо европейську цівілізацію", вихвалювався він. Водночас він пробував використати цю подію і в самій Анґлії. Дехто говорить, що він туди післав Геса, аби той в його імені запропонував Анґлії співпрацю з Німеччиною в цілі розгромлення і поділення советських територій. Чутки ходять, що Анґлія зробила такий знак Гітлерови, начеб на це годилася. Бо її також ходило про це, аби якось посварити двох „кумпанів". Та з хвилею, як ті „кумпани" занурились у крові, Чорчіл відразу заявив, що Анґлія буде боротись до повної перемоги і буде помагати Советам ставити якнайдовший опір Гітлерови.

Нині ми бачимо що по анґльо-саксонських краях, зокрема в Америці, ще остріші осуду варварської диктатури Сталіна, ніж передтим. Бо передтим анґльо-саксонські краї пробували не дразнити Сталіна й нишком все надіялись, що їм вдасться перехилити Сталіна на свій бік. Але, коли тепер Сталін дістав по зубах від Гітлера і вплутався по шию в війну, погорди до комунізму і большевицького режиму демократичні краї вже не мають причини скривати. Вони найвиразніше нині говорять, що коли й дадуть поміч Сталінови, то тому, що він спожиж тих світових політичних деспотів найслабший. А демократичним краям ходить про те, щоб деспоти себе самі вигублювали. Як вони себе вигублять, може миролюбним людям стане лекше на світі жити, а поневолені дістануть нагоду зажити самостійним життям.

З „ВИЗВОЛЕНОЇ" БУКОВИНИ ТА БАСАРАБІЇ

В кінці липня 1940. року Румунія, під загрозою війни з боку Советів, відступила большевикам Басарабію і Буковину. Від того часу з цих нових провінцій советської Москви приходять лише дуже скупі відомости. Ці вістки свідчать, що большевицька політика ніяк не змінилася, як порівняти з минулими роками. Та сама дикість і непотрібна жорстокість, та сама ненависть до українського руху і однакова безмежна забріханість і віролюмство. Про послідні дні румунської влади і перші дні советського режиму в Басарабії подаємо лист від одного українця, що чудом вирвався від смерти. З Буковини приходять не менше смутні оповідання. Як Москва вивозить із Буковини українську інтеліґенцію — священиків, лікарів, учителів. Лікар д-р Залозецький кінчив сам з цілою родиною самогубством. Відомого українського патріота-лікаря, д-ра Гузара, вивезено десь на Московщину. Все, що не встигло втекти, систематично винищується. Одночасно нова влада хоче грати ролю „меценатки" української культури: большевицькі діячі виказують пошану до тяжко, немічної параліжованої письменниці Ольги Кобилянської, друкують, ніби від її імени, прихильні до советського режиму заяви. В Чернівцях виходить часопис „Радянська Буковина", що пише про „веселе і щасливе життя" під владою советів, а старі люде оповідають перекази, що зберіглися з роду в рід, про те, що „під турком було ліпше". В советських урядах багато службовців, що не знають ні батька ні матері і не знають, якої вони національности: це просто „советський народ". Вояцтво на Буковині переважно московсько-орієнтальне, якесь дивне, бо воякам наказано як найменше говорити з місцевою людністю. Тому, кажуть, прийде такий у хату і сидить мовчки годину, дві й три. Коли йому запропонують чаю або чого іншого, то відповідає — „Ну штож"?, — випє і ззість, але не подякує. Жінки советських старшин поприходили на Буковину без сорочок і босі (було літо).

Про життя в Басарабії на переломі між двома режімами довідуємось:

„Румунія не могла почати війну на три фронти, бо не було надії на успіх. Населення було вже дуже перетомлене вічним напруженням. Головна команда румунської армії знала добре, що всі ті „грандіозні укріплення", які будувалися на державних кордонах, були великою брехнею. Більшість о тих „твердинь" нікуди не годилися і з весною порозсипалися. Те саме було і з поспішно будованими дорогами, котрими лише попсовано давніші ґрунтові шляхи, а самі ці нові дороги для їзди не годилися. На ці укріплення румуни витратили 40 біліонів левів. Кажуть, що сам бувший король Карло обкрадав власну державу з своєю коханкою. Зброя в румунській армії була „збирана": рушниці були кількох типів — старі австрійські, російські, французькі, — румунські теж двох сортів. Те саме й з гарматами. Вояки були добре вимуштрувані і пристойно вдягнені, але не були підготовані для модерної війни проти моторизованих частин. Патріотичний запал упав, коли вояки побачили „страшні укріплення" на кордонах: були це бетонові каземати, що, як розмерзлося, геть порозсипалися. Багато з цих „укріплень" було не з бетону, а з глини, лише помазані зверху тонкою верствою бетону. Цемент і залізо, як відомо, будівельні фірми по двічі й тричі продавали державі. Коли порівняти ці жалюгідні шанці, що їх поробили румуни проти Дністра, з тими фінськими твердинями, про які мені оповідали советські вояки, то дійсно порівняння не виходить на користь румунам. У фінляндії советське військо мусіло атакувати залізно-і сталево-бетонові гнізда, покриті зверху панцирем з гуми, на півтора метра завдовшки. Казали, що від тих укріплень „відскакували" навіть набої тяжких гармат. Фіни мали загальний патріотичний настрій, у підданих румунської держави не було ніякого. Всюди сама спекуляція — сіллю, цукром, рибою і т. д. Уже були всі перемучені і без війни. Поряд з цими настроями мас противно й огидно було слухати на кожнім кроці патріотичне румунське самохвальство з уст продажних спекулянтів. Дійсно, ті що вимагали на нас кар за недостатній румунський патріотизм, перші повтікали з Басарабії на державних автах, пообкрадавши державні каси. Тимто можете зрозуміти настрій загалу населення в Басарабії: „Що буде, то буде. Аби чорт узяв румунів".

Румунія довела Басарабію до розпуки. Загалом усі були зневірені, покривджені, збіднілі. Добре жилося тільки румунській бюрократії. Нормальним краєвидом Басарабії були руїни: розвалені хати, напівзасохлі сади. Хлібороб не міг продавати своїх продуктів, отже сіяли, збирали, садили тільки для себе. Ніде не було видно нових будинків. Усе ледве животіло, а тимчасом ми чули з Букарешту в радіо відчити про „величезне будівництво" в Басарабії, про нові шляхи, мости, дороги... кожна стара латка, кожний недокінчений проєкт, як нове, кольосальне досягнення. Але все це було лиш на папері.

Отже коли прийшла звістка, що советська армія вирушила „визволяти Басарабію", то у нас, басарабців, не було жалю за старим, ні захоплення новим, лиш одна думка: Чиє ярмо краще, — московсько-большевицьке, чи румунське? Большевицьке військо прийшло в Басарабію у великій силі і хотіло себе показати — свої танки, літаки, гармати, скорострили. Населення Басарабії зустріло большевицьку армію не з однаковими почуваннями. Жиди прийняли большевиків з розпостертими обіймами. Жидів по містах Басарабії було до 60 відсотків. Частина люмпер-пролетарська, по нашому „ґолота", теж вітала большевиків. Назагал людність перебувала в пасивній пригнічености. Навіть румунські державні урядовці, хоч знали, що не можуть нічого доброго чекати від большевиків, лишалися в Басарабії „на Божу волю". Причина в тім, що перехід Басарабії й Буковини під большевицьку владу був несподіваний для 99% населення. Ще за день до передачі Басарабії большевикам у Букарешті, в Кишиневі і в Чернівцях та всюди румунські гура-патріоти вигукували, припявши національно-румунські

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ГОРИШІВСЬКИЙ.

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ

(ПЛЯН МАЙСТРА ДМИТРА)

Історична картина з життя львівського братства в XVII. в.

(20)

Над самою дорогою скеля звисає, великий камяний стовп, а похилився, немов би зараз мав упасти. Олекса батогом показав Ганусі це диво, — аж затрусилась, угору понад себе глянувши. А фірман мовчки на другому боці печеру у скелях показує, до неї чорний вхід видко. А біля печері хрест. Страшно тут, непривітно, тільки й чекаєш, що ось-ось вискочать напасники...

Ще раз закрутили, й несподівано виїхали на широке, просторе поле. Тут уже на всі боки край видко, — далеко стелються рівнини.

Олекса люльку набовас, весело підсміхається:

— Вже біда за нами, проїхали щасливо!

Всі відітхнули вільніше, — можна вже голосно заговорити, можна сміятися.

— Але я й боялася, — признається Гануся.

І ніхто не дивується, всім моторошно було. Оповідає Олекса, яку він тут раз пережив пригоду. У тому місці, де панні показував, біля тої печери. Їхав він із вірменином, табор був великий, до сорок возів. Верталися з Царгороду, з дорогими шовками, коріщням, вином. Караванбаша був молодий, завзятий, відважний. Нічого не боявся, сам зачіпки шукав. На попасі підпили собі купці молдавського вина, дали й фірманам, табор їхав голосно, з гуком, безпечно, без сторожі. Віхали в той „Злодійський Яр", уже всі вози були між скелями, — нараз почалася стрілянина. В печері заховалися опришки й почали вогонь — хотіли табор розірвати, частину возів загарбати. І справді табор збентежився, — ті, що на початку були, почали тікати на сам голос стрілів. Важко було боронитися в такому вузькому місці. Але караванбаша з кількома молодими товаришами кинувся на опришків. Хоробро вперед ішли, з рушниць стріляли, відігнали розбишак. Але котрийсь опришок здалека стрілив — і караванбаша упав мертвий. Поховали його біля печери, там, де хрестик...

— І я тоді постріл у руку дістав, ще знак залишився, — показує Олекса.

Засмутилася Гануся цим оповіданням, жаль їй стало молодого караванбаші, — гарний був певно, поставний, чорнявий, такий, як коваль? І приємно зробилося дівчині на згадку про коваля. Повернулася узад, дивиться, чи не побачить де його на возі. Але він позаду їде, не видно.

Рівним степом їхали вперед, не затримуючись. Ніякої небезпеки не видко. Стежі порозїжджалися довкола, околицю розсліджують, здалека як на долоні видко вершників.

Людських осель не видати. Часом якась мазанка з глини стоїть, розбита, зруйнована, тільки по огнищі задимлене місце чорніє. Часом серед поля втоптане місце видко, порозкидані кістки, конячий гній, — хтось тут кочував. Ворони тепер останки розгрібують, з криком зриваються з місця. Пусто й безлюдно.

Вже йшло до полудня. Дмитро з Олексою радилися, де пристати, розглядалися довкола, чи не видко де води. Нараз Олекса каже:

— Чогось наша сторожа біжить!

Скочив Дмитро, на возі піднявся, справді — летять сторожі, що вперед у стежі поїхали.

Олекса зразу коні спинив, — за ним цілий табор пристав. Їздці біжать і здалека гукають:

— Бережіться, бережіться!

Дмитро вже знав, що робити, рогом знак дав. Привчені фірмани чим-дуж із місця рушили, почали ставати в чотирокутник. Купці з возів вискакують, за рушниці хапають.

Прибігли сторожі, сповіщають, що в долині, в ярку, якась ватага кочує Сторожа наїхала їй майже на голови, бо яру здалека не видко, несподівано рівнина вривається. Сорок люда буде. Хто ця ватага — не знати. Озброєні люди, їсти варили. За нашою стежею кілька стріл із луків пустили. Може татари, може опришки, може, так військо...

На всякий випадок треба підготовитися. Вози стояли близько один біля одного, коні повернено досередини, фірмани пильнують їх, щоб не полохалися, купці і сторожа з рушницями чекають ворога.

Ганусі Дмитро наказав на землі за возом присісти. Дівчина ворохобиться:

— Що, хіба я не вмію з рішниці стріляти?

І в неї рушниця в руках. Але Дмитро мягко каже:

— Будь послушна, сестричко.

І Гануся як-стій заховалася за возом.

Не треба було довго чекати. З яру виїхало кілька їздців. Поволі підїздять, ніби так собі їдуть. Підїхали ближче, побачили, що табор упоготові стоїть, пристали, радяться, — підїздять знову, руками знаки дають.

— Говорити з нами хочуть, — каже Олекса. — По одягах на молдаван виглядають, але Бог їх знає, хто вони. Треба берегтися.

Їздці підїхали ще ближче. Один зіскочив із коня, підходить пішки, шабля при ногах бється, на голові висока кучма. Табор стоїть із рушницями, чекає, що буде.

А той підійшов близенько до самих возів, недбало рукою шапку рушив, ніби поклонився, — хлоп великий, здоровий, через обличчя шрам, погляд сміливий, завзятий.

— Безпечно опришок! — сказав пошепки Олекса до Дмитра.

Той видко слух мав добрий, бо зараз на Олексу очі повернув.

— Ви купці? — спитався похмуро. — Горілка є?

— Нема! — відповів коротко Олекса.

Гість уважно перейшов очима по возах, немов рахуючи кілька їх.

(Дальше буде).

ПРОТОКОЛ з XX. КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, що відбулась у Harrisburg, Pa., в днях 12-17 травня (May) 1941 р.

КЛЯСИ IV. і V.

Умова.

5. Ця грамота з якиминебудь прилогами і додатками, долученими до неї або дописаними на неї, Чартер і Інкорпораційний Артикул, Статут Союзу, просьба про приняття, копія котрої є долучена до цієї грамоти й становить її частину, і медична аплікація, підписана аплікантом, будуть являтися цілою умовою між Союзом, спадкоемцем і обезпеченим, і жадний агент, організатор чи представник Союзу не має права змінити цю умову в якійнебудь частині. За обосторонним порозумінням і згодою, постанови Чартеру й Інкорпораційного Артикулу й Статуту Союзу мають мати таку саму силу й наслідки, якби вони були в цілости наведені в цій грамоті, і всяка поправка до згаданого Чартеру й Інкорпораційного Артикулу й Статуту Союзу, правильно зроблена або встановлена по видачі цієї грамоти, буде обовязувати обезпеченого й всі особи, які домагаються якихнебудь прав на основі цієї умови, і буде кермувати й вирішувати про угоду під кожним оглядом таксамо, якби така поправка була зроблена перед виданням цієї грамоти й вже обовязувала в часі її видачі. Висота вкладок, що є тут подана, може бути змінена, підвищена або вирівнана колинебудь згідно зо статутом Союзу, коли цього вимагає продовження цієї грамоти.

Колиб Посмертний Фонд Молодечого Департаменту, по відтягненні всіх зобовязань, на нього вложених, був менший як резервове зобовязання, згідно з резервовою основою, передбаченою ріжними грамотами, головний уряд має наложити й стягнути від кожного власника грамоти пропорціональну суму, основану на резерві цієї грамоти, яка то сума в загальному має вистарчати на покриття недобору, і може опісля наложити на цю грамоту додаткові посмертні розмети, які показалися би конечними, щоб удержати Посмертний Фонд Молодечого Департаменту на стопі 100%-вої виплатности. Отся умова не стане правосильною аж до 12. години вполудне того дня, що в ній поданий, і зобовязання Союзу не почнеться, поки ця грамота не є видана й доручена обезпеченому або його представникові, і поки не заплачено першу вимагану вкладку, підчас коли обезпечений є в такім добрім здоровлю, як це подано в аплікації до обезпечення.

Якби обезпечений поповнив самогубство, чи будучи здоровим на умі чи божевільним, впродовж двох літ від дня цієї грамоти й коли ця грамота є вповні правосильна, зобовязання Союзу має бути обмежене лише до звороту вкладок, вплачених до Посмертного Фонду на підставі цієї грамоти. Ця грамота не може бути оспорювана, коли вона була в силі повні два роки від дня виставлення, хіба в випадку незаплачення періодичних вкладок, які подано в цій грамоті, або на випадок смерти, спричиненої військовою службою підчас війни котрогонебудь краю, або в випадку суспенди або виключення члена зо Союзу внаслідок засудження його, або її, судом компетентної юрисдикції за кримінальні провини. Колиб якийнебудь з вище вичислених випадків мав місце, власник грамоти або спадкоемець буде уповажнений отримати повну суму вкладок, вплачених до Посмертного Фонду на цю грамоту, або резервову вартість цієї грамоти, залежно від того, що з них більше.

КЛЯСИ I, II, III, IV і V.

Докази смерти й ограничення позву.

6. Задовольняючі для Союзу докази смерти мають бути доручені Союзові впродовж трьох літ від смерти обезпеченого, і не можна розпочинати й провадити якогонебудь правного процесу в якімнебудь суді з якихнебудь причин проти Союзу в звязку з виданою ним цією грамотою, хіба що процес почато впродовж трьох літ від дня смерти обезпеченого.

КЛЯСА I.

Зворотні вартости.

7. Ця грамота не є управнена до ніяких зворотних вартостей.

Основа для резерви.

8. На цій грамоті має бути нагромаджена резерва на основі Уодносталеної Промислової Табелі Смертности з три й пів процент. відсотками річно, обчисленими після рівної чистої основи, і коли згадується денебудь у цій грамоті про резервову вартість, треба розуміти, що вона є основана на отсій системі оцінки.

КЛЯСА II і IV.

Зворотні вартости.

7. Якщо ця грамота, бувши в силі впродовж 36 місяців, перестане бути важною або буде уневажнена з причин неплачення якихнебудь вкладок в дні платности, можна буде користати з наступних зворотних вартостей:

(а) **Безучасне Виплачене Обезпечення На Ціле Життя:** Мати дальше правильне обезпечення на устійнену суму від дня, коли належні вкладки заперестано платити, як беучасне виплачене обезпечення на ціле життя, платне в тому самому часі та під такими самими умовинами, як ця грамота. Таке виплачене обезпечення на ціле життя буде на таку суму, на яку резервою на цій грамоті, помешеною зворотною оплатою, тут означеною, і помешеною якимнебудь обловженням супроти Союзу, можна набути в тоді осягненім віку обезпеченого, коли її вжити як одноразову вкладку. За таке виплачене обезпечення на ціле життя можна зажадати кожної хвилі належний у тому часі зворот готівкою, а саме повну резерву, що належиться в дні здачі грамоти, помешену відтягненням всіх задовжень до Союзу, які були на тім виплаченім обезпеченні на ціле життя, або

(б) **Безучасне Безплатне Часове Обезпечення:** Мати дальше обезпечення правосильне від дня, коли належні вкладки перестано платити, яко безучасне безплатне часове обезпечення. Сума такого часового обезпечення має рівнатися сумі обезпечення на цій грамоті, поменшеній відтягненням усіх задовжень, а реченець у роках і днях, на який таке безплатне обезпечення буде продовжене, має бути таким, на який резервою на цій грамоті, поменшеною зворотною оплатою, тут поданою, і поменшеною яким небудь обловженням супроти Союзу, можна набути в тоді осягненім віку обезпеченого, коли її вжити як одноразову вкладку.

На випадок, якби не вибрано жадних з повище поданих прав впродовж трьох місяців від дня, коли належні вкладки перестано платити, ця грамота автоматично буде продовжена Союзом як безучасне безплатне часове обезпечення, як означено повище під точкою (б).

На випадок, колиб не вибрано котрогонебудь з прав, тут повище означених під точкою (а) або (б), то сума запомоги, подана там, або реченець продовження можуть бути змінені кожної хвилі згідно зо статутом Союзу, якщо така зміна покажеться конечною для продовження запомог, тут передбачених, або замісць того обезпечений може заплатити одноразову премію, потрібну для привернення його виплаченого обезпечення або безплатного продовження до первісної суми.

КЛЯСА III. і V.

Зворотні вартости.

7. Якщо ця грамота, бувши в силі впродовж 36 місяців, перестане бути важною або буде уневажнена з причини неплачення якихнебудь вкладок в дні платности, можна буде користати з наступних зворотних вартостей:

(а) **Безучасне Виплачене Вивінувальне Обезпечення:** мати дальше обезпечення на устійнену суму від дня, коли належні вкладки перестано платити, як безучасне виплачено вивінувальне обезпечення, платне в такому самому часі та під такими самими умовинами, як ця грамота. Таке виплачене вивінувальне обезпечення має бути на таку саму суму, на яку резервою на цій грамоті, поменшеною зворотною оплатою, тут означеною, і поменшеною якимнебудь обловженням супроти Союзу, можна набути в тоді осягненім віку обезпеченого, коли її вжити як одноразову вкладку. За таке виплачене вивінувальне обезпечення можна зажадати кожної хвилі належний у тому часі зворот готівкою, а саме повну резерву, що належиться в дні здачі грамоти, поменшену відтягненням всіх задовжень до Союзу, які були на тім виплаченім вивінувальнім обезпеченні, або

(б) **Безучасне Безплатне Часове Обезпечення:** Мати дальше обезпечення правосильне продовжене від дня, коли належні вкладки перестано платити, яко безучасне безплатне часове обезпечення. Сума такого часового обезпечення має рівнатися сумі обезпечення на цій грамоті, поменшеній відтягненням усіх задовжень, а реченець у роках і днях, на який таке безплатне часове обезпечення має бути продовжене, має бути таким, на який резервою на цій грамоті, поменшеною зворотною оплатою, тут поданою, і поменшеною якимнебудь обловженням супроти Союзу, можна набути в тоді осягненім віку обезпеченого, коли її вжити як одноразову вкладку; зо застереженням, що в ніякому випадку той реченець продовження не може перейти поза дату дозрілости цієї грамоти.

Якби резерва, помешена зворотною оплатою, тут означеною, і помешена якимнебудь обловженням супроти Союзу, була більша, як потрібно для видання такого безплатного часового обезпечення, як означено повище під (б), всяка надвишка має бути вжита як одноразова вкладка для набуття безучасного чистого вивінування, яке буде виплачене готівкою в даті дозрілости грамоти, якщо обезпечений буде тоді жити.

На випадок, якби не вибрано жадних з повище поданих прав впродовж трьох місяців від дня, коли належні вкладки перестано платити, ця грамота автоматично буде продовжена Союзом як безучасне безплатне часове обезпечення, як означено повище під точкою (б)

Якщо виберється право, подане в точці (а) або (б), як подано повище, то сума запомоги, подана там, або реченець продовження можуть бути змінені кожної хвилі згідно зо статутом Союзу, якщо така зміна покажеться конечною для продовження запомог, тут передбачених, або замісць того, обезпечений може заплатити одноразову премію, потрібну для привернення його виплаченого або продовженого обезпечення до первісної суми.

КЛЯСИ II і III.

Звороти готівкою.

8. Коли ця грамота, бувши в силі впродовж повних десять років (120 місяців), перестане бути важною або буде уневажнена зпричини незаплачення котрихнебудь вкладок в дні їх платности, і коли не вибрано ні одного з прав, означених повище в уступі 7., обезпечений, або його спадкоемець, коли обезпечений має менше, як 16 літ життя, буде управнений здати цю грамоту і отримати повну резерву з неї, поменшену зворотною оплатою, тут подаою, і поменшену якимнебудь обловженням супроти Союзу. Виплата такого звороту готівкою може бути відложена на реченець, не довший як 90 днів по внесенні просьби за такий зворот.

КЛЯСИ IV. і V.

Звороти готівкою.

8. Коли ця грамота, бувши в силі впродовж повних пять років, перестане бути важною або буде уневажнена з причин незаплачення котрихнебудь вкладок в дні їх платности, і коли не вибрано ні одного з прав, означених повижче в уступі 7., обезпечений, або його спадкоемець, як обезпечений має менше, як 16 літ життя, буде управнений здати цю грамоту й отримати повну резерву з неї, поменшену зворотною оплатою, тут поданою, і помешену якимнебудь обловженням супроти Союзу. Виплата такого звороту готівкою може бути відложена на реченець, не довший як 90 днів по внесенні просьби за такий зворот.

КЛЯСА II.

Обчислення вартостей готівки, виплаченого обезпечення, безплатного продовження і обчислення резерви.

9. Резерва на цій грамоті обчисляється згідно з Уодностайненою Промисловою Табелею Смертности з три і пів проц. відсотками річно, обчисленими після рівної чистої основи, і при обчисленні вартісних зворотів, поданих тут у наступній табелі, здачні або зворотні оплати, вище згадані, не мають бути більші як 2½% обезпеченої суми впродовж перших 20 років, а потім не мається числити ніякої здачної оплати.

Табелі зворотних вартостей, тут поданих, є обчислені на основі місячної вкладки 50 центів і мають примінення лише тоді, як нема ніякого задовження на цій грамоті. По повнім трирічнім плаченні вкладок треба дати відповідне признання за кожний викінчений квартал річних вкладок.

КЛЯСА III.

Обчислення вартостей готівки, виплаченого обезпечення, безплатного продовження і обчислення резерви.

9. Резерва на цій грамоті обчисляється згідно з Уодностайненою Промисловою Табелею Смертности з три й пів проц. відсотками річно, обчисленими після рівної чистої основи, і при обчисленні вартісних зворотів, поданих тут у наступній табелі, здачні або зворотні оплати, вище згадані, не мають бути більші як 2½% обезпеченої суми впродовж перших 20 років, а потім не мається числити ніякої здачної оплати.

Табелі зворотних вартостей, тут поданих, є обчислені на основі $100 чолової вартости й мають примінення лише тоді, як нема іншого задовження на цій грамоті. По повнім трирічнім плаченні вкладок треба дати відповідне признання за кожний викінчений квартал річних вкладок.

КЛЯСИ IV. і V.

Обчислення вартостей готівки, виплаченого обезпечення, безплатного продовження і обчислення резерви.

9. Резерва на цій грамоті обчисляється згідно з Уодностайненою Промисловою Табелею Смертности, Ілінойського Мірила, з три й пів проц. відсотками річно, і при обчисленні вартісних зворотів, поданих тут у наступній табелі, здачні й зворотні оплати, вище згадані, не мають бути більші як 2½% обезпеченої суми впродовж перших 20 років, і потім не мається числити ніякої здачної оплати.

Табелі зворотних вартостей, тут поданих, мають примінення лише тоді, як нема іншого задовження на цій грамоті. По повнім трирічнім плаченні вкладок треба дати відповідне признання за кожний викінчений квартал річних вкладок. Вартости по двацятім році будуть достарчені на домагання.

КЛЯСИ I., II. і III.

Спадкоемець.

10. Спадкоемець, поданий у цій грамоті, має відповідати вимогам і правилам, поданим у статуті. На випадок смерти якогонебудь спадкоемця, названого в Молодечій грамоті, зо застереженням права обезпеченої дитини по осягненні віку 16 років користуватися якиминебудь або всіми правами вибору, наданими отсим статутом, ця грамота може бути продовжена в користь обезпеченої дитини або в користь якоїнебудь іншої особи, відповідальної за підмогу й удержання обезпеченої дитини, що візьме на себе плачення вкладок, вимаганих статутом, зо застереженням, що така зміна спадкоемця буде зроблена в приписаний Союзом спосіб і на бляккетах, які вдоволяють Союз, і також зо застереженням, що такий ново поданий спадкоемець буде звязаний цим статутом у звязку з цією грамотою так, начеб він був первісним спадкоемцем.

КЛЯСИ IV. і V.

Спадкоемець.

10. Спадкоемець, поданий у цій грамоті, має мати кваліфікації, подані в статуті. На випадок смерти якогонебудь спадкоемця, названого в Молодечій грамоті, зо застереженням права обезпеченої дитини по осягненні віку 16 років користуватися якиминебудь або всіми правами вибору, наданими отсим статутом, ця грамота може бути продовжена в користь обезпеченої дитини або в користь якоїнебудь іншої особи, відповідальної за підмогу й удержання обезпеченої дитини, що візьме на себе плачення вкладок, вимаганих цим статутом, зо застереженням, що така зміна спадкоемця буде зроблена в приписаний Союзом спосіб і на бляккетах, які вдоволять Союз, і також зо застереженням, що такий ново поданий спадкоемець буде звязаний цим статутом у звязку з цією грамотою так, начеб він був первісним спадкоемцем.

КЛЯСИ I., II., III., IV. і V.

Переписання до правильного членства.

11. По досягненні віку 16 літ життя обезпечена дитина може, по внесенні просьби про членство до Союзу й коли вона перейде вдоволяючо лікарські оглядини, обезпечитися в одній з правильних форм грамот, видаваних Союзом, зо застереженням одначе, що коли обезпечена дитина так бажає, то всякі вартости, які обезпечена дитина могла мати на тій грамоті, можуть бути перенесені до Союзу на заплату вкладок, належних на нову грамоту, на такий реченець, який буде визначений в часі переносу. Ані особа, котра первісно вносила аплікацію про посмертні запомоги за обезпечену дитину, ані спадкоемець, названий у цій грамоті, ані особа, яка платила вкладки, не будуть мати ніякого права на цю нову грамоту, а назначення нового спадкоемця лишається членові, якого приймається так у правильне членство. Коли закон якогонебудь стейту вимагає, щоб молодече членство перестало існувати в віці 16 літ, обезпечений, осягнувши вік 16 літ, має внести аплікацію про приняття в старші члени й має платити такі додаткові вкладки або розмети, якіб не були вимагані. Якщо він занедбає так зробити, обезпечений мусить вибрати одно з тут передбачених прав щодо зворотних вартостей.

Найвища сума обезпечення.

12. На випадок смерти цієї дитини перед осягненням 16 літ життя, найвища сума, платна на основі всіх грамот або поліс організацій або компаній, разом не має перевищати суми, дозволеної законом, обовязуючим тоді в стейті, де дитина замешкала в часі видачі цієї грамоти.

Якщо сума всього іншого обезпечення на життя цієї дитини є менша, між найвища сума, законом дозволена, тоді сума, платна на основі цієї грамоти, буде рівнатися ріжниці між найвищою сумою, дозволеною законом, а загальною сумою такого іншого обезпечення, одначе в ніякім випадку сума, платна на основі цієї грамоти, не може перевищати суми посмертної запомоги, названої в тут поданій Табелі Смертних Запомог.

Якщо сума, платна на основі цієї грамоти, булаб зменшена згідно з попереднім уступом, Союз зверне пропорціональну частину вплачених чистих посмертних вкладок без відсотків, а на випадок якби не треба платити ніякої суми титулом посмертної запомоги на основі цієї грамоти, тоді звернеться без проценту повну суму вплачених на цю грамоту чистих посмертних вкладок.

Суперечні закони.

13. Якщо закони якогось Стейту або Провінції, в яких Союз провадить бізнес, і в яких член є замешкалий, вимагають довшого часу на поновне приняття в члени, або на доставлення доказів смерти, або на внесення якогонебудь позву, або якщо закони признають коротший час для неоспорности, ніж це подано в цій грамоті, тоді відносно цієї грамоти, будуть вирішальними закони такого Стейту або Провінції.

Пропустити §§ 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119. і 120.

Новий параграф 102. має звучати:

§ 102. Із зворотних вартостей, поданих у грамотах, що їх видається у клясах II., III., IV. і V., можна вибрати довільно тільки одну з них, і то лише тоді, коли звернеться оригінальну грамоту, а коли користається з вибору звороту готівкою, і коли обезпечена дитина ще не скінчила 21 років життя, тоді чек на виплату дотичного звороту готівкою має бути виставлений спільно на обезпеченого й спадкоемця, якщо цей останній ще жие.

§ 106. теперішнього статуту стає § 103. і має звучати так:

§ 103. Яканебудь особа, відповідно кваліфікована на спадкоемця, як указано в § 84., котра бажає, щоби в її користь була видана яканебудь з грамот, передбачених у Молодечім Департаменті, має внести аплікацію про неї на бляккетах, які достарчить Союз, і відповісти на всі питання, там подані, та ручити за правдивість відповідей.

§ 121. теперішнього статуту стає §104.

Додати такий новий уступ при кінці § 104:

Поділ місячних вкладок на грамотах у клясі IV. між Посмертним Фондом і Адміністративним Фондом є такий:

Вік при вступі найближчий день народж.	$250 грамота			
	Перший рік		По першім році	
	Посмертне	Видатки	Посмертне	Видатки
1	$.09	$.36	$.33	$.12
2	.08	.38	.34	.12
3	.10	.36	.34	.12
4	.09	.38	.35	.12
5	.08	.40	.36	.12
6	.07	.42	.37	.12
7	.05	.45	.38	.12
8	.05	.46	.39	.12
9	.04	.49	.41	.12
10	.03	.51	.42	.12
11	.07	.48	.43	.12
12	.07	.50	.45	.12
13	.07	.51	.46	.12
14	.07	.52	.47	.12
15	.08	.53	.49	.12

Вік при вступі найближчий день народж.	$500 грамота			
	Перший рік		По першім році	
	Посмертне	Видатки	Посмертне	Видатки
1	$.18	$.59	$.65	$.12
2	.15	.64	.67	.12
3	.19	.61	.68	.12
4	.17	.65	.70	.12
5	.16	.67	.71	.12
6	.13	.72	.73	.12
7	.10	.78	.76	.12
8	.09	.81	.78	.12
9	.07	.86	.81	.12
10	.06	.90	.84	.12
11	.13	.85	.86	.12
12	.13	.88	.89	.12
13	.13	.91	.92	.12
14	.14	.92	.94	.12
15	.16	.93	.97	.12

Вік при вступі найближчий день народж.	$1000 грамота			
	Перший рік		По першім році	
	Посмертне	Видатки	Посмертне	Видатки
1	$.35	$1.19	$1.31	$.23
2	.30	1.27	1.34	.23
3	.38	1.22	1.37	.23
4	.34	1.29	1.40	.23
5	.32	1.34	1.43	.23
6	.25	1.45	1.47	.23
7	.20	1.55	1.52	.23
8	.17	1.63	1.57	.23
9	.14	1.71	1.62	.23
10	.12	1.79	1.68	.23
11	.26	1.70	1.73	.23
12	.25	1.76	1.78	.23
13	.25	1.82	1.84	.23
14	.27	1.86	1.89	.23
15	.31	1.87	1.95	.23

Поділ місячних вкладок на грамотах у клясі V. між Посмертним Фондом і Адміністративних Фондом є такий:

Вік при вступі найближчий день народж.	$250 грамота			
	Перший рік		По першім році	
	Посмертне	Видатки	Посмертне	Видатки
1	$.56	$.51	$.80	$.27
2	.55	.53	.81	.27
3	.56	.52	.81	.27
4	.55	.53	.81	.27
5	.54	.54	.81	.27
6	.51	.58	.82	.27
7	.49	.60	.82	.27
8	.48	.62	.83	.27
9	.46	.64	.83	.27
10	.45	.66	.84	.27
11	.48	.64	.85	.27
12	.47	.65	.85	.27
13	.46	.67	.86	.27
14	.46	.68	.87	.27
15	.46	.69	.88	.27

Вік при вступі найближчий день народж.	$500 грамота			
	Перший рік		По першім році	
	Посмертне	Видатки	Посмертне	Видатки
1	$1.12	$ .74	$1.59	$.27
2	1.09	.79	1.61	.27
3	1.12	.76	1.61	.27
4	1.09	.80	1.62	.27
5	1.07	.82	1.62	.27
6	1.02	.88	1.63	.27
7	.98	.93	1.64	.27
8	.95	.97	1.65	.27
9	.92	1.01	1.66	.27
10	.90	1.05	1.68	.27
11	.96	1.00	1.69	.27
12	.93	1.04	1.70	.27
13	.92	1.07	1.72	.27
14	.92	1.08	1.73	.27
15	.92	1.10	1.75	.27

Вік при вступі найближчий день народж.	$1000 грамота			
	Перший рік		По першім році	
	Посмертне	Видатки	Посмертне	Видатки
1	$2.28	$1.49	$3.18	$.54
2	2.17	1.58	3.21	.54
3	2.24	1.52	3.22	.54
4	2.17	1.60	3.23	.54
5	2.13	1.65	3.24	.54
6	2.03	1.77	3.26	.54
7	1.96	1.85	3.27	.54
8	1.90	1.93	3.29	.54
9	1.84	2.02	3.32	.54
10	1.79	2.10	3.35	.54
11	1.91	2.00	3.37	.54
12	1.86	2.08	3.40	.54
13	1.84	2.13	3.43	.54
14	1.83	2.17	3.46	.54
15	1.84	2.19	3.48	.54

У клясах IV. і V., поділ між Адміністративним і Посмертним Фондом на грамотах, на котрі платиться вкладки квартально, піврічно або річно, має бути згідний з табелями, приготованими актуарієм, та опиратися в суті на поділах, повище тут поданих.

§ 109. теперішнього статуту стає § 105.

§ 122. теперішнього статуту стає § 106.

Пропустити §§ 123. і 124.

§ 125 стає § 107.

§ 126. теперішнього статуту стає § 108. з такими змінами: У другім уступі слово „зміни" заступити словом „поправки".

§ 127.	стає §	109.	§ 133.	стає §	115.
128.	„	110.	134.	„	116.
129.	„	111.	135.	„	117.
130.	„	112.	136.	„	118.
131.	„	113.	137.	„	119.
132.	„	114.			

§ 138. стає § 120. з такими змінами. Друге речення в першім уступі цього параграфу має звучати так:

„Члени мають вибрати комітет з неменше як трьох членів, котрі будуть діяти як судді й рахувачі, що мають рахувати голоси в приявности секретаря й котрі ці голоси запишуть і подадуть до відома вислід голосування предсідникові".

§ 139. стає § 121.

§ 140. пропустити.

§ 141.	стає §	122.	§ 151.	стає §	132.
142.	„	123.	152.	„	133.
143.	„	124.	153.	„	134.
144.	„	125.	154.	„	135.
145.	„	126.	155.	„	136.
146.	„	127.	156.	„	137.
147.	„	128.	157.	„	138.
148.	„	129.	158.	„	139.
149.	„	130.	159.	„	140.
150.	„	131.			

§ 160. Теперішнього статуту стає § 141. і має звучати так:

Кожна особа українського або якого іншого словянського роду, або особа споріднена через подружжя з особою українського або іншого славянського роду, в добрім здоровлі, що не перевищає 55 років життя, якщо це чоловік, а як жінка, що не перевищає 50 років життя і не є тоді вагітна, може бути членом (членицею) в отсім Союзі.

§ 161.	стає §	142.	§ 171.	стає §	152.
162.	„	143.	172.	„	153.
163.	„	144.	173.	„	154.
163a.	„	144a.	174.	„	155.
164.	„	145.	175.	„	156.
165.	„	146.	176.	„	157.
166.	„	147.	177.	„	158.
167.	„	148.	178.	„	159.
168.	„	149.	179.	„	160.
169.	„	150.	180.	„	161.
170.	„	151.	181.	„	162.

АРТИКУЛ XV.

ПРИСЯГА ПРИПИСАНА ДЛЯ ВСІХ НОВО ВИБРАНИХ УРЯДНИКІВ І НОВО ПРИНЯТИХ ЧЛЕНІВ.

Новий § 163.

§ 163. Кожний ново вибраний головний урядник або урядник підвладного відділу і кожний ново принятий член має зложити наступну присягу, яку проведе якийнебудь бувший предсідник предсідникові, а знову він іншим правно вибраним урядникам або членам:

Я, ________________, присягаю перед Всемогучим Богом і перед Вами, Шановні Члени, що я, ________________ (Головний Урядник, Урядник Відділу, або член Відділу) ________________, буду чесно й вірно сповняти й виконувати всі мої обовязки й завдання, яко ________________, (урядник або член) що я завжди буду придержуватися, сповняти й слухати правил, регулямінів і законів отсего ________________ Відділу й Українського Народного Союзу; що я буду охороняти й обороняти доброго імені ________________ Відділу й Союзу; що я буду старатися дбати про його добробут і по моїй найкращій силі працювати для загального добра Відділу й Українського Народного Союзу. Так мені, Боже, допоможи. Амінь.

Дел. в. 194 подає думку, щоб теперішна конвенція санкціонувала право, щоб на черговій конвенції можна було подавати проєкти змін з галі, зпосеред делеґатів. М. Пізнак говорить, що це непрактичне, коли з галі, споміж делеґатів, які не спеціялізуються в праві, будуть ставлені поправки до статуту, що творить правну основу орґанізації. Поправки до статуту мусять бути наперед добре передумані правниками і щойно опісля предложені конвенції. Зрозуміло, що це ще не значить, що конвенція мусить ті поправки приняти без змін. Ось і цей раз конвенція вставила декілька своїх поправок. Також відділи можуть наперед зголошувати свої проєкти до статутової комісії. Але статутова комісія, заки внесе їх перед конвенцію, мусить конечно передискутувати їх з правниками.

Дел. в. 221 запитує д-ра Ґалана, чи була внесена перед статутову комісію пропозиція створення „трост фонду". Д-р Ґалан відповідає, що була, але комісія її не приняла. Дел. в. 422 піддає думку, що, щоб на будуче уникнути непорозумінь, та витрати часу на довгі дискусії, то треба надрукувати проєкти змін до статуту і вислати їх делеґатам перед конвенцією, а вони матимуть час їх передумати. М. Пізнак завважує, що це проєкт до „нового бизнесу". Дел. в. 296 ставить внесок, щоб замкнути дискусію. Його піддержують відділи 147, 43, 5. Внесок переходить. Дел. в. 292 ставить внесок, піддержаний дел. вв. 23, 400 і 5, щоб дати статутовій комісії вотум довіря. Внесок перейшов одноголосно.

Приступлено до нової справи, а саме до дальшого урядування виборчої комісії. Голова цеї комісії, Ю. Павчак, читає кандидатів на радних.

Кандидати на радних і їх чолоси:

Михайло Коваль з Дітройт 41 голосів; І. Кокольський 58; А. Барбер 67, Іван Сорока 3; Ґеновефа Зепко 266; Н. Давискиба 199; д-р Степан Кулик 25; Іван Романишин 188; К. Ґабрівська 1; А. Шумейко 161; А. Смит 112; Френк Лучка 17; С. Присяжний 14; Стефанія Палівода 122; Павло Дуда 208; Е. Ляхович 79; М. Рудий 50; Д. Шмаґала 150; С. Слободян 193; Юлія Баволяк 148; М. Дуткевич 81; Т. Шпікула 249; І. Гузар 146; М. Ковальчук 5; Іванна Карач 14; О. Запоточний 114; Антонина Чупрун 54; Роман Смук 14; П. Бартків 35; Ілля Була 29; Марія Періг 104; І. Ключка 3; Г. Тимчій 96; І. Гулька 1; О. Шандровський 10; Кат. Медвідь 10; М. Беля 49; Л. Годованський 3; А. Маланчук 3; М. Жук 1; В. Мандзій 64; М. Батюк 7; І. Кривокульський 46; І. Іванчук 17; І. Рудкевич 1; О. Костюк 33; І. Годованець 63; А. Прескович 6; Анна Клим 16; І. Іванків 8; Антонина Сосновська 19; М. Фук 26; І. Монастирський 18; Макс. Головчак 35; А. Тарас 9, Р. Слободян 7; В. Найдух 13; В. Шевчук 28; С. Куропась 3; Т. Боднар 21; Р. Шевчук 3; Олена Придун 18; І. Чепа 40; М. Задорецький 37; І. Пігуляк 102; А. Костів 14; Анна Пипюк 112; В. Дідик 218; О. Коваль 28; В. Дригинич 9; Анна Подола 56; Юлія Юревич 34; Ева Дудяк 2; П. Сильчак 9; М. Кульчицький 89; М. Салюк 30; М. Куба 24; М. Сикута 15; І. Павловський 59; А. Мудровський 15; Г. Джинджиристий 11; І. Пеленський 5; о. І. Гундяк 13; А. Дзюрдзевич 71; М. Коваль з Ню Йорку 51; Й. Коцовський 8; Г. Дацьків 11; Ф. Васильовський 10; М. Близнак 41; І. Побуцький 2; О. Гнатюк 4; П. Головачук 11; С. Смик 2; Т. Гузіль 1; М. Пізнак 7; І. Кузь 6; Г. Дидів 9; М. Масний 4; д-р А. Кібзей 4; А. Пашук 5; Л. Демчук 6; О. Малицький 2; Д. Капітула 2; Іван Капітула 5; М. Бусько 2; Г. Євусяк 3; П. Попадюк 2; М. Туркот 11; Ю. Павелик 3; В. Ковальчук 2; Т. Свистун 5; А. Куземчак 10; А. Скубяк, 7; І. Шпікула 2; М. Паламар 4; О. Козак 6; В. Бадан 6; М. Баглай 4; С. Галичин 6; Д. Галичин 2; В. Дзядик 2; М. Муляр 10; М. Малевич 8; І. Малик 4; С. Морозович 2; І. Грабар 6; д-р Ґалан 5; Н. Шевчук 11; І. Івасишин 2; О. Брингилевич 7; Г. Стеців 2; Д. Василик 3; П. Пуцило 2; В. Кедровський 4; І. Зварич 5; Й. Сидор 7; Л. Михалюк 2; М. Корнова 2; П. Жовнірчак 1.

Дел. в. 179, Михайло Кульчицький, який за звідомленням виборчої комісії дістав 30 голосів на першім голосуванні, вносить зажалення, що він дістав більше голосів, але ці голоси йому не приписані. Він каже, що це він мусів дістати 89 голосів, а не інший Кульчицький. М. Пізнак говорить, що, за обрахунком виборчої комісії 89 голосів дістав Тео. Кульчицький. Отець Пипюк з виборчої комісії потверджує, що це Тео. Кульчицький дістав 89 голосів. М. Пізнак питає М. Кульчицького, що він хоче зробити? Той домагається перечислення голосів. Голова Пізнак годиться на те й поручає виборчій комісії перечислити всі голоси відданих на обох Кульчицьких. Вислід поновного перечислення голосів виказує, що Михайло Кульчицький дістав 89 голосів, а не Теодор.

Голова М. Пізнак перечитує кандидатів на радних і запитує кожного, чи приймає кандидатуру. Приняли: Ґеновефа Зепко, Т. Шпікула, В. Дідик, П. Дуда, М. Давискиба, Ст. Слободян, І. Романишин, А. Шумейко, Д. Шмаґала, Ю. Баволяк, Іл. Гузар, Степанія Палівода, Онуфрій Запоточний, Анна Пипюк, А. Смит, Марія Періг, І. Пігуляк, Гр. Тимчій, Мих. Кульчицький, Мих. Дудкевич, Е. Ляхович, Анна Дзюрдзевич, Іван Шуран, А. Барбер; В. Мандзій неприняв; І. Годованець приняв; І. Павловський неприняв; далі приняли: І. Кокольський, Іванна Подола, Антонина Чупрун, Михайло Коваль з Ню Йорку, Мих. Рудий, Мих. Беля; І. Кривокульський неприняв, Михайло Коваль з Дітройту не зголосився, тому голова Пізнак постановив його всетаки залишити на бальоті; І. Чепа не приняв, М. Задорецький не приняв; П. Бартків приняв.

Дел. в. 237 запитує, чи всі ті делеґати мають приписаний статутом вік? Вивязується дискусія довкола віку панни Ґеновефи Зепко. Д. Галичин твердить, що вона роджена 1916 р., але місяця не пригадує. Дел. в. 23 каже, що треба питати не лиш панну Зепко за вік, але й інших. М. Пізнак відповідає, що коли ходить про інших, то не може бути сумніву, що вони свій вік мають. Дел. в. 155 хоче мати ближчі пояснення як голосувати? М. Пізнак пояснює, що це буде вияснене опісля. Він питає панни Г. Зепко про точну дату її народження. Вона відповідає, що родилась 3. жовтня 1916. Виходить, що їй бракує до повних 25 літ пару місяців. І. Кузь твердить, що на основі асекураційних прав більша половина року дочисляється все як повний рік. М. Пізнак говорить, що недавно подібний випадок зайшов з одним сенатором, якому теж бракувало кілька місяців до потрібного для сенаторів віку, а проте в сенаті його приняли, лише з застереженням, що він не буде брати участи в нарадах, аж доки не матиме повного віку. Він пропонує те саме зробити з панною Зепко. Наради головного уряду У. Н. Союзу всеодно будуть аж в березні наступного року, а тоді панна Зепко буде мати більше, ніж необхідно мати. Дел. в. 221 ставить внесок, щоб приняти її кандидатуру. Його піддержали відділи 241, 177, 46. Внесок перейшов одноголосно.

Делеґатка в. 143 Ева Дудяк хоче знати, що сталось з її голосами? Вона висказує переконання, що мусіла дістати більше голосів. М. Пізнак запевняє її, щоб не вірила дуже своїм приятелям, які кажуть, що голосували на неї. В таких випадках люди не все однаково говорять.

Тут головування перебирає містоголова І. Іванчук і приступає до 8. точки нарад, що відноситься до дієт делеґатів, та платні головного уряду. Дел. в. 375 закликає приявних не ставити багато внесків і обмежати дискусію.

Дел. в. 106 ставить внесок, попертий дел. в. 414, щоб дати такі самі платні делеґатам, які були на останній вашинґтонській конвенції, себто по 15 дол. денно і півтора раза президії та комісіям. Дел. в. 388 каже, що нині люди в фабриці заробляють по 15 дол. Треба більше, треба дати по 20 дол. денно всім делеґатам. Тут забирає слово секретар Р. Слободян і дає звіт про конвенційні фінанси У. Н. Союзу. Він каже, що маємо нині конвенційного фонду 49,218 дол. і 66 центів. Ця конвенція є найчисельніша від увіх дотеперішних конвенцій, бо має 80 делеґатів більше, від попередньої. Якби платити таку платню делеґатам, яка була на минулій конвенції, себто по 15 долярів денно, то ця конвенція коштувалаб 62,000 долярів. Тому він пропонує по 12 і пів доляра денно. З галі роздаються рясні протести. Р. Смук завважує, що навіть колиб тепер ми видали троха більше на конвенцію, то заощадимо на наступній, бо внаслідок збільшення числа членів відділу, уповноваженого до вислання делеґата, до 35 членів, на наступну конвенцію приїде менше делеґатів.

Дел. в. 146 пропонує 16 і пів доляра денно. Делеґат А. Пашук каже, щоб делеґати ухвалювали собі стільки, скільки хочуть, навіть по 20 дол. денно, зате щоб не дозволили, аби члени контрольної комісії і радні, які приїздять два рази, чи раз у рік до головної канцелярії на наради, діставали денно по більше як 10 дол. і по 5 дол. за день їзди. Дел. в. 1. перестерігає, що це зле віддібється на орґанізуванні членів, зокрема на приєднуванні молоді до У. Н. Союзу, коли ухвалимо по $20 денної дієти. Він ставить внесок, щоб платня делеґата була десять долярів на день. Голосні протести заглушили його. Дел. в. 94 пропонує 15 дол. денно. Дел. в. 74 також 15 дол. денно. Дел. в. 347 завважує, що чотири роки тому в Вашинґтоні було все дешевше. Тут в Гарисбурґу все дороге. Домагається 20 дол. і каже, що нема чого лякатись членів, бо ніхто не буде проти того, щоб делеґат дістав $20. Дел. в. 325 домагається 20 дол. денно. Дел. в. 365 каже, що тепер все скаче вгору. Таж робітники по фабриках дістають підвишки плат. Та сама засада мусить тут панувати. Хоче 20 дол. Дел. в. 29 хоче 20 дол. денно для делеґатів, але коли ходить про контрольну комісію і про радних, то піддержує А. Пашука.

Р. Слободян говорить, що коли перейде ухвала 20 дол. то до конвенційного фонду бракне 20,000 дол. Члени будуть нарікати. Він пропонує наперед 15, а потім 16.50 дол. Чисельні голоси протестують.

Дел. в. 444, І. Кузь, говорить, що тепер всі фабрики заробляють добре. А в Дітройті дехто в фабриці заробляє по сто дол. на тиждень. Крім того, коли він жиє вдома, то життя його так дорого не коштує. Пропонує, щоб делеґатам виплатити по 20 дол. денно, цілій конвенційній президії подвійно, а членам комісій по 30 дол. денно. Дел. в. 347 пропонує, щоб президія, крім обох секретарів, дістала додатково лиш по 5 дол. денно, а тільки секретарі подвійно.

Дел. в. 64 ставить внесок, піддержаний в. 94, щоб делеґатам платити по 15 дол., президії, крім секретарів, по півтора і членам комісії по півтора раза; обом секретарам подвійно. Перед голосуванням забирає голос дел. в. 20 і каже, що це велика заплата і такої заплати не дістають делеґати навіть по великих американських компаніях. Дел. в. 62 хоче додати поправку до внеску дел. в. 64, щоб будучі радні і члени контрольної комісії діставали по 10 дол. денно. Дел. в. 64 не годиться на поправку і приступлено до голосування над його внеском. Внесок перепав. Дел. в. 347 ставить формальний внесок, піддержаний дел. в. 325, щоб дел. виплатити по 20 дол. денно, обом конвенційним секретарам подвійно, решті президії по півтора раза, а також членам комісії по півтора раза. Перед голосуванням забирає слово дел. в. 146, який радив бути умірковaним і дивитись, щоб ні каса Союзу, ні делеґати дуже не потерпіли. Дел. в. 62, А. Пашук, далі настоював, щоб встановити його додаток і щоб будучим радним і членам контрольної комісії платити лише по 10 дол. на день. Голова Пізнак звернув йому увагу, щоб не причіпляв свого додатку до чужих внесків, а щоб ставив цю справу окремо. Щераз забрав слово Р. Слободян і апелював до ощадности. Казав, що треба буде багато доплачувати і пропонував по 17.50 денно. Дел. в. 342 поставив внесок, піддержаний дел. вв. 75 і 253, щоб замкнути дискусію. Внесок перейшов і приступлено до голосування над внеском дел. в. 347, піддержаного в. 325. За внесок було 249 делеґатів, проти 37. Внесок перейшов.

М. Пізнак звертає увагу, що треба ще нагородити працю тих делеґатів, що з припоручення президії все переводили рахування голосів на гали. Дел. в. 194 поставив внесок, піддержаний дел. в. 125, щоб тим, що займались рахуванням, заплатити за цілий тиждень по 10 дол. Внесок перейшов. Дел. в. 64 каже, щоб дверникам, які держали постійну службу коло дверей, заплатити так, як членам комісії. Дел. в. 375 радить заплатити їм за цілий тиждень окремо по 25 дол. Дел. в. 50 ставить внесок, щоб заплатити їм так, як тим, що рахували, бо робота при дверях не така тяжка як в комісіях. Дел. в. 325 ставить внесок, попертий дел. в. 97, щоб їм заплатити за цілий тиждень окремо по 15 дол. Внесок перейшов більшістю голосів; за — 99, проти 12.

Р. Слободян питає, як винагородити делеґатам час витрати на подорож? Він радить заплатити за пів дня $5, а за цілий день 10 дол., беручи під увагу той час, якого потрібно для їзди залізницею. Дел. в. 444 радить почислити вісім годин на один день їзди і заплатити за той день стільки, скільки платиться за день на конвенції, з тим додатком, щоб доплатити „сліпер" тим, що їдуть далеко. Від. 53 ставить внесок, щоб за дорогу заплатити по 10 дол. денно. Його поперли відділи 27 і 58. Цей внесок перейшов.

А. Пашук знов говорить, щоб тільки делеґати конвенції дістали по $20 денно, а будучі члени контрольної комісії і радні повинні діставати за наради лиш по $10 денно, а по $5, коли їдуть десь на збори. І. Кузь говорить, що в статуті У. Н. Союзу є точка, яка виразно говорить, що платня дієт головних урядників є тотожна з тою, яку дістали делеґати на конвенції. А. Пашук твердить, що конвенція це найвище тіло, яке може цю точку змінити. М. Пізнак відповідає, що наперед треба булоб змінити статут. Він теж говорить, що не гарно є домагатись такої високої заплати за свою працю, а недоцінювати праці тих, яких ми споміж себе вибираємо, та яких праця для Союзу може бути вартніша, від праці рядового делеґата.

Дел. в. 367 твердить, що він перед голосуванням над заплатою делеґатам хотів порушити цю справу, але голова йому радив цю справу відложити на пізніше. Тепер голова каже, що ця справа не на місци. М. Пізнак говорить, що цю справу муситься тепер відложити аж до другої конвенції, яка зможе змінити статут. Бо коли ходить про цю конвенцію, то статутові зміни вже переведені і ця справа вирішена. Він щераз апелює, щоб делеґати цінили не лиш свою працю, але й працю інших.

Тут перервано дополудневі наради, в год. 1:30 з тим, що за годину делеґати знов мають зійтись на наради.

В год. 2:45 містоголова І. Кузь відкрив дальші наради, і відчитав привіти від: відділу 276 У. Н. С., братства св. Миколая, в Ембридж, Па.; від відділу 34 У. Н. С., Ембридж, Па.; від Анни Вальорної з Бруклина, Н. Й.; від А. Дроздяка, члена 1. від. У. Н. С., в Шамокін, Па., та від Андрія Брандисбура, члена відд. 136 в Карнеґі, Па.

Покликано до відчитання протоколу другого секретара конвенції, Михайла Ґузиляка, який відчитав протокол нарад з четверга, 15. травня.

Д-р Ґалан поробив декілька заввах до протоколу, що відносились до статутових параґрафів і їх змін, та обіцяв опісля разом з секретарем ці помилки справити. Дел. в. 292 зазначив, що попереднього дня говорив про злуку відділів, а цього нема зазначено. Дел. в. 293 заявив, що його запит про виплату грамот не був поставлений в такій формі, як подано. Дел. в. 24 говорить, що на його запит, що відносився до вбитого вояка, не відповідав д-р Ґалан, тільки секретар Д. Галичин. Він теж завважує, що не можна виголошувати назвищ головних урядників, не давши ні імени, ні титулу. Дел. в. 53 поставив внесок, щоб протокол з поправками приняти. Піддержали вв. 230, 185, 241. Внесок перейшов одноголосно.

Містоголова І. Іванчук відкрив дискусію над платнями трьох головних урядників, головного предсідника, головного секретара і головного касієра.

Дел. в. 375, питає, яка була дотепер платня? Дістає відповідь, що кожний діставав по 275 дол. місячно. Він завважує, що головні урядники заслужили на підвишку. Дел. в. 371 ставить внесок, піддержаний дел. вв. 292 і 152, щоб всім трьом головним урядникам, головному предсідникові, головному секретареві і головному касієрові, давати місячну платню 300 дол.

Перед голосуванням розвинулась дискусія, в якій делеґати висловлювали свої думки. Дел. в. 325 піддав думку, щоб підвищити платню на десять відсотків. Дел. в. 221 говорить, що при ухвалюванні платні делеґати забули за платню орґанізаторів. І. Кузь відповідає, що це не справа конвенції, тільки Екзекутиви, бо це вона укладала умови з орґанізаторами. Дел. в. 120 заявляється за те, щоб платня урядників була та сама, що в минулих чотирьох роках. Дел. в. 403 є за 300 долярів місячно. Також дел. в. 276 і 359. А. Пашук говорить, що це забагато, головно для касієра, бо він має комісове з асекураційних поліс. Він радить назначити для головного предсідника У. Н. С. і для головного секретара по 250 дол. місячно, а для касієра 200 дол. Щодо радних і контрольної комісії, то радить перевести ухвалу, щоб вони провадили річні наради і річну та піврічну контролю не по шість, лише по три дни. Це, каже він, принесе користь для Союзу, бо заощадить яких тисячу долярів річно.

По вичерпанні дискусії приступлено до голосування над внеском дел. в. 371, попертого дел. в. 292 і 152. За — голосувало 70 делеґатів, проти 169. Внесок перепав.

Дел. в. 120 піддає думку, щоб платня була та сама, що тепер. Містоголова І. Кузь говорить, що треба дати в тій справі голос урядникам. Дел. в. 194 завважує, що вони не є наново вибрані, тому ухвала тих платень не конче до них відноситься. І. Кузь відповідає, що воно може до них не відноситись, але може й відноситись. Не бачить причини, чомуб їм не дати в тій справі голосу.

Забрав слово Д. Галичин і сказав, що колись, коли Союз був значно меншою орґанізацією, головні урядники діставали по 250 дол. місячно, а крім того конвенція ухвалювала їм, що від кожної нової тисячки нових членів вони дістануть по 5 долярів підвишки. Якби так тої ухвали тепер придержуватись, то, маючи на увазі число приєднаних нових членів за останні чотири роки, головним урядникам належаласяб платня по 325 дол. місячно.

М. Мурашко заявляє, що впродовж чотирох літ головні урядники заощадили чимало гроша для Союзу. А на ріжних союзових інвестиціях вони придбали для Союзу щонайменше 50,000 дол. чистого зарібку. За ту працю належиться тим урядникам бодай моральне признання, говорить він.

Р. Слободян говорить, що хтось пускає такі чутки, начеб він побирав один відсоток від закуплених та проданих бондів. Якби це правда була, то за чотири роки я ставби дуже багатим чоловіком. Та це неправда. Це злобне ляпання язиком, бо від купна чи продажі бондів, ані я, ані ніякий інший урядник ніколи не діставав і не дістає ніякого комісового. Працюю чесно для своєї орґанізації і праця та є успішна. Як мене вибрано членом Екзекутиви У. Н. Союзу, то Союз мав всего $600,000 майна. Нині має шість міліонів. Це є вислід нашої спільної праці — головних та відділових урядників.

М. Пізнак завважує, що коли ми якслід нагородимо своїх працівників, то вони своєю працею нам це надолужать. Від задоволених людей можна далеко більше праці видобути, ніж від незадоволених.

Дел. в. 175 каже, що під цю пору він є за те, щоб дати головним урядникам по $300 місячно. Але колиб знов прийшли тяжкі часи, кріза, то що тоді? Дел. в. 292 завважує, що делеґати, коли ходило про їхню платню, то дуже пильнували своїх інтересів. Колиж ходить про інших, то відразу думають інакше. Дел. в. 296 каже, що дивиться на платню з чисто бизнесового боку. Доброму працівникові варт заплатити троха більше, а він своєю працею кількакратно поверне ті гроші. Тому він ставить внесок, піддержаний відділами 58, 126, 217, 273, щоб дати трьом урядникам Екзекутиви У. Н. Союзу — головному предсідникові, головному секретареві і головному касієрові — по 25 дол. місячної підвишки, то є по 300 дол. місячно.

Перед голосуванням забирали голос: дел. в. 133, який підніс, що в нинішні часи всі робітники, у всіх ділянках, дістають значні підвишки плат. Якби ми почувались, якби ми їм не лиш не піднесли, але й знизили, як дехто піддавав? Він заявився за підвишку. Також за підвишку заявився дел. в. 70, кажучи, що ми потребуємо для нашої орґанізації найліпших людей і ми готові їм добре заплатити. Малі платні у таких великих орґанізаціях як У. Н. Союз навіть відемно впливають на наших дітей. Американські інституції, далеко бідніші фінансово, платять своїм головним урядникам по 4 — 5 тисяч в рік.

Тепер приступлено до голосування над внеском делеґата в. 296. Внесок перейшов значною більшістю голосів.

Містоголова І. Іванчук покликає до звіту комісію просьб і скарг. Голова комісії Михайло Фук зложив свою частину звіту, кажучи, що ще всі справи цеї комісії не є полагоджені, бо на руки комісії вплинуло багато прохань про допомогу. Секретарка комісії просьб і скарг, пані К. Ґабрівська, прочитала тих осіб, яких дотепер згадана комісія нагородила допомогами. Решту звіту комісія обіцяла зложити наступного дня, себто в суботу і передати для президії Конвенції свої повні писані звіти.

Дел. в. 325 ставить внесок, попертий дел. вв. 29, 210, 45, 5, щоб не піддавати ще під дискусію справ вирішених комісією просьб і скарг, аж доки не буде повного звіту. Внесок перейшов одноголосно.

Містоголова Іванчук зазначив, що вирішуючи платні головним урядникам, ми пропустили назначення висоти бондів для них. Дел. в. 275 просить М. Мурашка, щоб висказав в тій справі свою думку. М. Мурашко твердить, що вистарчить бондувати головних урядників так, як вони були бондовані попередньої конвенції, це є: на гол. предсідника взяти 10,000 дол. бонд, на головного секретара 5,000 дол., а на головного касієра $75,000. Дел. в. 221 годиться, що не треба вище бондувати, бо це вистарчальне. Дел. в. 50 ставить формальний внесок, піддержаний відділами 38, 39 і 145, щоб були ті самі бонди. Внесок перейшов одноголосно.

Д-р Ґалан, голова статутової комісії, реферує в справі органу У. Н. Союзу, „Свободи". Він читає такі висновки цеї комісії в тій справі:

ПРЕСА.

Статутова комісія стверджує, що чужинецька преса взагалі, а наша зокрема, переходить велику матеріяльну крізу.

Теперішні воєнні обставини можуть цю крізу ще збільшити.

Тому статутова комісія вважає потрібним предложити 20-ій конвенції слідуючу постанову:

20. конвенція доручує Головному Урядови У. Н. С. поробити такі зміни, чи заключити такі нові умови з Українською Пресовою і Книжковою Спілкою, як того вимагають чи вимагатимуть змінені господарські обставини.

При цій нагоді статутова комісія стверджує, що дійсна розвязка господарської кризи української преси в Америці може бути виконана при співпраці всіх українських видавництв.

Дел. від. 74, поставив внесок, піддержаний дел. в. 58, щоб цю постанову статутової комісії приняти. Внесок перейшов. Д-р Ґалан далі подає, від статутової комісії проєкт закупна фарми і спортової площі. Він відчитує таку постанову статутової комісії в цій справі:

ДІТОЧІ КЕМПИ — СИРІТСЬКИЙ ЗАХИСТ ТА ДІМ СТАРЦІВ.

Беручи під увагу, що завданням У. Н. С. є братське обезпечення членів та їхніх родин, статутова комісія уважає, що майбутня екзекутива У. Н. Союзу повинна звернути більшу увагу на суспільне виховання своїх членів. До тої праці потрібне відповідне приміщення, адміністраційний апарат та суспільний провід.

В цій справі статутова комісія предкладає 20. конвенції слідуючу постанову:

1. 20. конвенція доручає Головному Урядови У. Н. С. поробити негайні заходи для закупна великої фарми з потрібною обстановою, яка моглаб служити на діточі садки, приют старців, та рівночасно місцем для спортових змагань нашої молоді.

2. На закупно цеї фарми та площі ужити теж теперішний фонд сиротинця.

До дискусії над тим проєктом голоситься велике число делеґатів. Д. Капітула радить делеґатам добре застановитись над цим проєктом і здати собі зо всего справу. Бо в тім проєкті передбачається ужиття грошей Захисту-Сиротинця також на інші справи, між іншим на закупно спортової площі.

Д-р Ґалан пояснює, що ця фарма приміщувалаб у першу чергу сиріт. Але там моглаб теж бути спортова площа.

М. Мурашко пояснює, що сирітського фонду нині є коло 38,000 дол. В тих грошах є ориґінально вложених на початку від Союзу $10,000. Решта це складки і жертви від ріжних осіб і сторін. Він піддає думку, щоб цю справу полишити до вирішення головного уряду У. Н. С. Конвенція практично цеї справи вирішити не може. Зате головний уряд, маючи отсе загальне рішення і вказівки конвенції, буде міг прийти до практичного переведення цеї справи. Дел. в. 50 ставить внесок, піддержаний дел. вв. 20 і 360, щоб приняти до відома цю постанову статутової комісії, і поручити її до переведення головному урядові У. Н. С. Внесок перейшов.

Дел. в. 170 протестує, що внесок перейшов за скоро. Його відділ вислав його на конвенцію з припорученням, щоб домагатися, щоб гроші з сирітського фонду взяти на закупно дому для старців. Він говорить, що захист для старців в нинішню пору навіть важніший, від закупна сиротинця, а то тому, що, на загал, американські власти добре піклуються бездомними дітьми, в той час, коли про старців майже ніхто не дбає. Ми мусимо самі за них, а водночас за себе, дбати. М. Мурашко говорить, що це все уряд візьме під розвагу.

Д-р Ґалан читає ще одну постанову статутової комісії відносно спортової акції. Та постанова звучить:

СПОРТОВА АКЦІЯ

З огляду на це, що закупно фарми вимагатиме більших фондів, 20. конвенція доручає Головному Урядови У. Н. С. обмежити дотеперішну спортову акцію а, заощаджені фонди вжити на закупно фарми.

Дел. в. 221 пропонує, щоб над тою справою дискутувала молодь. Даймо їй слово, каже він. Не буде добре, щоб зовсім лишити ту справу до вирішення головному урядові. Насамперед треба нам почути думку молоді в тій справі.

А. Шумейко каже, що спортової акції не можна зовсім понехати. Вона побуджує нашу молодь до активности. Він висказує надію, що старші будуть вирозумілі в цій справі і що головний уряд У. Н. С. не забуде цеї справи, коли ходить про фінансову піддержку спорту. Дел. Бобечко, спортовий директор У. Н. С. на стейт Огайо, заявляє, що спортова акція потребує грошей. Може не стільки, що попередньо, але потребує. Нехай конвенція ухвалить на це якусь виразну суму. Наприклад, $15,000, чи $10,000, але певну суму, на яку молодь моглаб зовсім певно числити.

І. Кузь говорить, що кривда булаб молоді, якби ми обмежили спортову акцію, а обернули ці гроші, на якусь іншу ціль. Дел. в. 156 стверджує, що справа молоді є досить трудна до розвязання. Її треба добре обдумати, щоб не поповнити якоїсь засадничої помилки. Та справа мусить бути скомбінована разом зо справою дому для старців.

Дел. в. 20 каже, що спортова акція дуже потрібна і він це знає з практики, бо має своїх двох синів, зацікавлених в тій акції. Вони заохочені тим фактом, що старші їм матеріяльно помагають. Це їх притягає до наших інституцій. Він радить ухвалити $10,000 на цю ціль. Молодий делеґат в. 380 домагається, щоб на спортову акцію були ухвалені гроші. Ці гроші не підуть на марно. Ось минулої конвенції було 14 молодих делеґатів, а тепер є коло сотки. Це все наслідки тої спортової акції, яку започатковано минулої конвенції, асиґнуючи на ту ціль 20,000 дол.

Г. Герман твердить, що заряд спортової акції в У. Н. С. не розкидав легкодушно грішми. Ми давали підмоги лиш охочій молоді і такій, що була надійною. Булоб гріхом говорити, що спортова акція нічого не принесла.

І. Романишин говорить, що спортова акція дуже важна. Так як колись наші перші еміґранти в Америці через Союз і його орган шукали між собою порозуміння і в той спосіб гуртувались в своїй орґанізації, так само наша молодь потребує нині якогось середника, який єднав би її в одну цілість. Тим середником є власне спортова акція, яка дає нагоду нашій молоді порозумівaтись.

(Кінець буде).

ВОЛОД. ДОРОШЕНКО.

ДО ІСТОРІЇ ВЗАЄМИН НАДДНІПРЯНЩИНИ З НАДДНІСТРЯНЩИНОЮ

Не зважаючи на всю змінливість своєї історичної долі, що спричиняла довші, чи коротші перерви спільного історичного життя, український народ на цілім просторі своєї етнографічної території все заховував свідомість своєї племінної єдности, своєї народньої окремішности. Це природнє відчування своєї національної особистости супроти ближчих і дальших сусідів та свідомість своєї народньої одности, не зважаючи на племінні ріжниці, можемо простежити в історії українського народу від найраніших проявів його історичного буття. Вони часом ніби завмирали, щоб вибухнути з тим більшою силою у слушний час, як от напр. за Хмельниччини, що голосним відгомоном відбилася не лише на широких степах Наддніпрянщини, але й у Галичині та на Поліссі, або вже за нашого часку у памятних літах національного пробудження 1917-18 рр., коли свідомість широких українських мас своєї народньої відрубности досягла вершків національної самосвідомости в змаганні до створення власної державности, як найкращої запоруки свобідного виявy всіх життєвих сил народу. Оці яскраві моменти з ріжних епох української історії найкраще свідчать про живучість національного духа в нашій народній масі, в найширших її верствах, на самім, сказатиб, долі її. Тим більше цієї живучости не в скритій, динамічній формі бачимо в нашій провідній верстві, в тій еліті нашого народу, яка репрезентувала його протягом історії.

Спершу князівсько-боярська верства, далі по упадку нашої державности міщанство, козацтво, а опісля ріжностанова інтелігенція, серед якої все велику ролю відогравало духовенство. Вони за чергою переймали провід української нації. Київ, Галич, Острог, Львів, Харків, — ось були центри, звідки промінювали на всі українські землі високі ідеали Божої, людської й національної правди.

Для людського духа меж нема. Територіяльні й державні кордони негодні спинити його лет. Можуть вони тільки задержати живий обмін думок між „займанщинами", обмежити, че й припинити — особисті взаємини їх населення, але й тільки. Національна спільнота надто міцна й тривка річ, щоб її можна було знищити способами.

Отож, не зважаючи на ріжні політичні кордони, духову „ендосмозу" й „ексосмозу" — обмін культурними вартостями й навіть взаємини особисті окремих діячів, чи ширших верств народу між ріжними частинами української території ніколи не переривалися. Ні жорстокий царський режим, ні теперішня кривава тиранія Сталіна, не годні розєднати єдину українську націю. Історія української національної думки свідчить, що, не зважаючи на ніякі пута, національна українська самосвідомість поступає вперед, а не завмирає. В цій історії, як ми вже згадували, провідну ролю грали ріжні осередки „нашої — не своєї" землі. Але нас тут цікавлять головно східньо-українські впливи на інші наші землі. З упадком старої польської держави й головно з розбором Польщі, коли решта її українських володінь опинилася в межах Росії й Австрії, припинилася була нормальна циркуляція духових та матеріяльних цінностей у розірванім народнім організмі. І російський і австрійський деспотизм ревниво оберігали нових своїх підданих від „чужих" впливів. Московщина змагає щораз більше „прибрать к рукам" своїм Україну, а католицька Австрія, боячися впливів схизматицької Росії, перейняє нормальні зносини Галичини з Україною, стараючися створити зі своїх українців окремий відлам „тутейших" рутенців. Але ці зусилля чужих імперіялізмів не осягли своєї цілі, не відчужили Львів від Києва.

Не забуваймо, що саме на переломі XVIII і XIX вв. відбувається в Европі поворот до народности, зацікавлення народньою творчістю, головно поетичною, зачинається збирання та вивчення її.

Цей рух захоплює й словянські народности на Балкані і в Австрії, в тім галицьких поляків та українців, очі яких мимоволі звертаються поза державні кордони, туди, де живе основне ядро рідного народу, де теж відбувається той самий процес національного відродження через пізнання творів народнього генія. Галичани вже в початках XIX в. зацікавлюються літературною творчістю наддніпрянських земляків та здобувають собі українські книжки зпоза Збруча. Так, канонік Іван Могильницький та Йосип Левицький, вчені граматики, що вважали українську мову за окрему від московської, знають твори Котляревського, граматику Павловського, а з записок третього граматика, Йосипа Лозинського бачимо, що були йому відомі майже всі визначніші наддніпрянські видання того часу. А вже нема що говорити про ентузіястів українського відродження в Галичині, славну „Руську Трійцю" й їх гурток, — вони не минали жадної нагоди, щоб добути книжок з України, хоч це, треба сказати, було тоді не легкою справою. Це було їх душевною потребою, бож тут шукали вони для себе не лиш духового корму, але й підпертя та оправдання для своїх змагань, шукали потрібних аргументів у боротьбі з місцевими обєдинителями, які доводили, що галицько-українська мова — то тільки говірка польської мови. Український літературний рух на Наддніпрянщині піддержував піонірів галицького відродження на дусі. Дуже добре сказав про це Яків Головацький у статейці, присвяченій Маркіянові Шашкевичеві: „Розваживши все (розумій: відродження словянщини) і роздивившись, не знаходив ніде того, що його віщий дух передчував, а душа так сильно бажала; все він тужив за чимсь, шукав, чого в школах не вчили, чого не знаходив ні в старих, ні в нових словесностях, бо він шукав своєї народньої, банував за своєю родимою. Як півсонно снувалася перед умом якась нова питома, своя народня словесність, — але не було відваги без проводу самому пускатися в незвичайну путь! Пригодою лучилась Котляревського Енеїда, українські пісні Максимовича та либонь Павловського граматика; урадуваний, найшов те, за чим так давно глядів, зобачив живий приклад, переконався о можности народньої української словесности, — — згадав велику гадку утворити чисто-народню українську словесність і сій гадці вірен остав до кінця". (Кив. „Вінок Русинам на обжинки" 1846 р.).

Та ми маємо признання й самого Шашкевича. Посилаючи Устияновичеві українські пісні, писав він до нього у вірші „Побратимові":

„Оттак, Николаю, вкраїнські вірлята
І веселять душу й серце загрівають"...

Отож літературні твори наддніпрянців, писані живою народньою мовою, та їх видання памяток народньої поезії показували й галицьким братам шлях, яким слід іти, шлях розвитку рідної народности.

І молоді ентузіясти накидались на ті нечисленні книжки з України, які могли знайти у Львові (в бібліотеці Оссолінських списували вони — й Шашкевич і Головацький і Вагилевич — українські народні пісні зі збірки Максимовича та Енеїду Котляревського). щоб згодом, за прикладом наддніпрянців, пробувати й своїх сил на літературнім полі. Перший плід цих початкань „Руської Трійці" — збірка „Зоря" (1834 р.) не побачив світу через цензуру, та не зражені невдачею наші завзятці невдовзі випускають „Русалку Дністрову" (1837. р.), справжній маніфест національної єдности Галичини зі східньою Україною і щодо мови і щодо змісту. Так сто літ тому стала Галичина за всеукраїнський шлях. Був він тернистий і довго ще шукали молоді галицькі камінярі помочі й підбадьорення знад Дніпра, поки нарешті дійшла Галичина до такої свідомости й сили, щоб і з свого боку віддячитися Україні.

(Дальше буде).

(Докінчення з 2-гої сторони)

З „ВИЗВОЛЕНОЇ" БУКОВИНИ...

стрічки: „Не дамо ні одної борозни землі!" А другого дня радіо сповіщає,, що протягом 24 годин Басарабія має бути передана советській армії..."

Ця вістка впала на всіх, як грім з ясного неба. Де поділася недавня самопевність і завоїстість румунських „патріотів"! Через годину почалася божевільна втеча всіх тих, що мали силу або засоби комунікації. Басарабія була набита військом, котре негайно посунуло на захід, за Прут. Не тільки люде цивільні, але навіть до третини румунської армії, що була в Басарабії, не вирвалася. Жандарми, старшини і їх родини — залишилися. Румунські старшини викидали з авт цивільних власників і забирали собі машини. Було багато трагічних пригод.

Не-румуни, та ще до того цивільні, й думати не могли про втечу. Хіба що нежонаті мужчини, вплав через Прут. Усі головні перехідні точки — Унгені, Рені і ін. були захоплені советською армією протягом кількох годин. Большевики порозброювали цілі полки кавалерії, артилерії і піхоти румунської армії. Найстарші команданти в більшости повтікали. Басарабські селяни виходили на дороги і забирали у румунських панів автомобілі. Було багато сутичок і жертв.

Румунська влада особливо в останнім році найбільше залила людям сала за шкіру. Читати або розмовляти іншою мовою, окрім румунської, не дозволялося. Усі мужчини до 40 літ були змобілізовані і цілі місяці сиділи в окопах десь у Трансильванії, в Буковині або в Добруджі. В Басарабії румунське військо поводилося, як на війні: були постійні реквізиції коней, волів, свиней, постійні перевозки вояків, кватирування солдатів у кожній хаті. Селяни не обсіяли і не мали свого господарства в порядку. Безладдя в державі лягало тягарем і на робітників.

Так при пасивнім дожиданні зміни (мовляв, „хоч гірше, та інше!") прийшла в Басарабію советська армія. Перші прийшли советські моторизовані частини. Вояки були здисципліновані й чемні. На кожне питання давали відповіді, що будили між людьми надії: в СССР є всього повно, усе там дешеве, усе нове, все прекрасне й модерні. Хліба — до схочу, одежі — якої бажаєш. Ці вояки були добре вбрані і ситі, мали нові машини. Відділів НКВД („Народного комісаріяту внутренніх дел" — Чека) ще не було.

Через два тижні почали приходити обідрані, худі люди, що все хватали. Нічого не говорили, не хвалили і не гудили. Якісь чудаки. Через місяць усі прекрасні магазини, що аж тріщали від краму, були розкуплені і стояли пусткою. Нової мануфактури ані шкіри не привозили. Коли пішли місцевий цукор, то привезли советський, але замісць 32 левів за кільограм, ціна підскочила на 180 левів, тютюн — замісць 9 левів за пачку піднісся до 47 левів. Свинина з 60 левів за кільо дійшла 400—500 левів, але й того не дістанеш. Дорожнеча настала така, що бідному чоловікові не можна прожити".

ВІН УЖЕ ПРОБУВАВ. — Наполеон Бонапарте, французький цісар, пробував 129 літ тому добути Росію з армією 640,000 вояків. Його виправа скінчилася невдачою, відворотом та упадком диктатора.

Звісно в ті часи фотографії не знали. Це є фотографія з образу невідомого маляра в Верзаю, в Франції.

YOUR ARMY

(This is the eleventh of a series of articles prepared by Army Information Service, 90 Church Street, New York City, covering the history of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be published each week until the series is completed).

The Assistant Chief of Staff, G-3, is directly responsible to the Chief of Staff for the development of policies concerning, and the preparation of plans for, the mobilization of the Army and its organization and training. Brigadier General Harry L. Twaddle, Assistant Chief of Staff, G-3, so described the duties of his office when he appeared before the Truman Committee of the United States Senate recently. The General's terse, military description of his duties may not have made clear to the civilian the weight of responsibility carried by G-3. By way of interpretation, what the General meant was that the responsibility for having a defense setup adequate for the needs of the United States rested on the shoulders of G-3.

Before any force can take the defense of the nation it must be mobilized and trained. Its personnel must be organized into fighting units composed of a properly balanced proportion of all arms. The units must then be moved to the places whence they can be utilized to put into effect the strategic plans, which are prepared by the War Plans Division for use in a national emergency. Mobilization of an Army of upwards of a million is not an easy task. Plans for it cannot be improvised overnight. They must be prepared long in advance and must be sufficiently flexible to permit changes in detail without impairing the successful operation of the general plan itself. Military experience through the centuries has taught that the unexpected which developed in a national emergency has invariably upset, and may be counted on to upset, some of the details of any and all plans prepared in peace time. Consequently, G-3 finds it necessary to make constant changes in its mobilization plan in order to fit changing conditions and to keep it sufficiently flexible to admit of change of detail in the face of unpredictable developments, while retaining the basic framework.

To insure the adequate performance of its duty G-3 began framing its Mobilization Plan shortly after the first World War. The original tentative plan contemplated an Army of 4,500,000 men in the theater of operations within 19 months, in addition to 2,000,000 men in the non-combatant zone. This plan was based on stocks of supplies remaining from the World War and and an industrial plant geared to war requirements. As time passed the stocks diminished and industry shifted farther and farther from a war-time production status. It became necessary to revise the Mobilization Plan to accommodate the personnel which could be equipped under conditions as they existed. By 1936 the plan had been changed to provide for an Initial Protective Force composed of the Regular Army and National Guard, to form a covering force until the creation of an adequate force which was to be mobilized in successive stages as rapidly as industry could provide necessary equipment.

In the Spring of 1940 a new plan was completed. Although Selective Service was not contemplated when the plan was drawn, its flexibility was established by a fact that, with only slight modification, it worked perfectly in handling the Selective Service Mobilization and a considerable increase in the Regular Army as well as the calling of the National Guard into Federal Service.

Along with its creation of a Mobilization Plan, G-3 provided a plan for training the recruits mobilized. Between the close of the World War and 1940 it was given no chance to test that plan. The only training provided for by Congress was routine training of the Regular Army: National Guard R.O.T.C. and C.M.T.C. and there wasn't much of that. Nevertheless, G-3 went ahead with its plans so that when the rapid expansion of the Army began, the training plan was put into effect with only such delay as was made necessary by waiting for the completion of housing facilities and the delivery of equipment.

With the Army expansion in full swing, G-3 is charged not only with the duty of keeping the mobilization of selectees flowing smoothly and the training program at top efficiency, but with the additional duty of modifying its Mobilization Plan so that when a trained reserve is created it may be called back into service without confusion, and of improving the training program to include any new ideas that developments in current warfare prove to be sound.

РОСІЙСЬКА ЦЕРКВА ЗА РОСІЮ

МОСКВА. — Патріярх Сергій, найвищий епископ російської православної церкви, видав заклик до всіх вірних тої церкви піддержати воєнні зусилля російських військ.

„Православна церква", каже митрополит, „усе ділилася долею з народом".

Російська преса подає рівночасно про заклик 42 найбільших російських учених піддержувати уряд у боротьбі проти гітлеризму.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЗАПИТИ І ВІДПОВІДИ В СПРАВІ БОНДІВ

П.—Яка є ціна оборонного щадничого бонду?

В.—За найменший бонд Ви платите $18,75. Вартість бонду буде зростати в десяти роках до суми $25. За $75 Ви можете дістати бонд, який зросте в тім часі до $100. Інші бонди зростають в подібнім відношенні.

П.—Що зробить уряд з грішми, які я плачу за бонд?

В.—Ваші гроші будуть відразу заставлені до роботи біля національної оборонної програми, в ціли охорони свободи і безпеки Злучених Держав і їх всіх людей, деб вони не знаходились.

ЗАВВАГА: Щоб купити державні оборонні бонди і марки, требудатись до найближчого почтового уряду, або банку; також можна написати по інформації до скарбника Злучених Держав Америки, Вашингтон Д. С.

РОЗСТРІЛИ В ХОРВАТІЇ

ЗАГРЕБ. — (Хорватія). — На приказ надзвичайних трибуналів виконано тут кару смерти через розстріл проти 6 осіб.

Чотирьох зних засуджено за роздавання комуністичних брошур, а двох за підроблювання хорватських почтових значків.

ФРАНЦІЯ ЗАЛИЦЯЄТЬСЯ ДО ТУРЕЧЧИНИ

ВІШІ. — Факти вказують, на те, що французький уряд старається зєднати для себе допомогу з боку Туреччини проти британійської атаки на Сирію.

Офіціяльну просьбу має Туреччині предложити спеціяльна французька місія, на чолі котрої стоїть Жак Бенуас-Мешен, віцепрезидент французького кабінету і міністрів у Віші.

ЖЕРТВИ НА АМЕРИКАНСЬКІМ ФРОНТІ

ШІКАҐО. — Національна рада безпечної їзди видала заклик до всіх автомобілістів, щоб підкінець цього тижня, в якім припадає „Четвертого липня", старались їздити уважно і уникати зударень. Згадана рада побоюється, що під кінець цього тижня в автомобільних випадках знайде смерть 475 людей.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ІНДІЇ

ДАКА (Індія). — Серед поважних заворушень у цьому місті юрба обкидала камінням головну кватиру поліції. Щоб розігнати юрбу, уряд казав ужити слезоточивих бомб. Заки юрба розійшлася, згинуло 11 осіб. Арештовано коло двіста осіб.

НАСТУП СЕРЕД ПОЖАРУ.—Радіова світлина, прислана в Америку з Берліну, показує німецькі ударні війська й протиповзових гарматчиків, як вони наступають проти російських позицій серед горіючих домів. Німецький цензор каже в поясненні до цієї світлини, що німецькі вояки підложили підпальні бомби під ці будівлі, що їм станули на дорозі.

ОЛЕКСА КУЗЬМА.

З ІСТОРІЇ ОДНОГО КУРІНЯ

(З боїв під Львовом)

Стрільці дивляться на мій наставлений револьвер з лукавою усмішкою і один з них каже:

— Пане сотнику, стріляйте, але ми вміємо також стріляти, ми маємо кріси!

— Втікаєте? Так роблять чесні стрільці? Де ваша присяга? — кричу дальше.

— Всі вертають, шкода нашого труду! — говорить кількох нараз. — Наш командант Гошоватюк забитий, багато наших упало, багато зловлених... А онде ваші також вертають...

Справді, ціле поле праворуч зачорнілося від людей. Відворот на цілій лінії! Цим разом наших переслідують, бо чути з Кривчич стрілянину. Одначе всі кулі летять високо понад нами. Денеде рвуться ворожі шрапнелі.

Пробую разом зі своїм прибічником вплинути бодай на найблизчих своїх людей, говорити їм про хоробрість, відвагу, любов вітчини... Але де там! Ішли назад гурмою, наче нас не чули, ні не бачили. Привикли так іти за австрійської армії на рівнинах Ізонца та Піяви і навчилися в здеморалізованій масі легковажити старшин, прикази, дисципліну і весь військовий лад...

Знову не видержали ворожого протинаступу в Кривчичах. Забракло їм завзяття, відваги. Щож, відвага це погорда для смерти, а трусливість це привязання до життя. Всі низькі пристрасти і гони, що коріняться в нашій душі, всі ті звіринні інстикти звязані з несвідомою і безмежною любовю до життя. А тимчасом — сказав котрийсь мудрець — людська тварина гідна лише тоді великого імени „чоловік", коли вона розуміє, що є ще цінніші речі від життя, є високі, благородні ідеали, для яких це життя треба пожертвувати. Хто це розуміє, той смерти не боїться, той відважний і хоробрий чоловік.

Але наші сватки про такі мудрі речі не роздумували. Їх опанував страх перед смертю, привязання до життя виступило в інстинктовній формі і ніякі моральні аргументи не мали приступу до них. Відворот, утеча — являлися для них одиноким виходом з небезпечної ситуації.

І я разом зі всіми вертав другий раз на первісні позиції. По дорозі довідуюся, що одна коломийська сотня вдерлася була до Кривчич. З костельної вежі пражив їх градом куль ворожий скоростріл. Навіть цивільна людність стріляла на них. Нараз з одної вулички випадає гурма вояків. Серед вечірної темряви годі було їх пізнати. „Котра то сотня, пята? — кликнув пор. Гошоватюк. — „Мąш пйонтен сотнє!" — відповів один і випалив зблизька пор. Гошоватюкові в груди. Положив його трупом на місці. Остаточно наші не видержали ворожого наскоку і подалися назад. За ними пішла решта фронту.

Завертала також і третя сотня на Підборці і лісок праворуч. Одинокий їх скоростріл попсувався і тому домагаються іншого. Домагаються також підкріплень, бо багато людей відпало.

Цікаве звідомлення прийшло від ляшківської групи. Доносять, що вони сьогодня наступу не робили, бо не мали з ким — боєвий стан сотень мінімальний, а по друге тому, що Збоїська у ворожих руках. Малехівська група також не рухалася. Серед таких умов наступати на кістярню і з конечности знове завертати було б легкодушним марнуванням сил. Люде не висушилися ще з попереднього дня і роблять безнастанну службу. Крім убитих відпало багато ранених і хорих. Вкінці звідомлення домагається також підкріплень, бодай сто свіжих людей, та багато інших річей, яких я, розуміється, не міг дати.

Цього вечера я приказав знову виставити полеві застави, а до команди „групи Схід" вислав звідомлення, в якім переказав все, що знав про другий наступ, боєву ситуацію і стан куріня та в результаті попросив о зміну курінної команди. Може хтось інший серед таких умов і при таких недостачах найконечніших річей буде мати щасливішу руку у виконанні плянів Начальної Команди. А пляни ті, роблені на поспіх, не числилися ні з матеріяльним, ні з топографічним, ні стратегічним станом справи. Зрештою я, як і цілий курінь, був до чиста вичерпаний зі сил.

Цеї ночі неприятель зробив нам несподіванку і не дав як слід відпочати. Ворожа стежа підкралася лісом о півночі аж до нашої полевої сторожі, виставленої коломийською сотнею біля лісничівки в Лисиничах і кинула кілька ручних гранат. Шкоди не зробила ніякої, але викликала стрілянину, яка заалярмувала й поставила на ноги всі відділи, що ночували в селі. Справу остаточно зліквідовано, але нарушений відпочинок і загострена нічна служба ще більше нас виснажувала.

V.

Рано, дня 29. грудня, наспів приказ команди „групи Схід", де зазначено, що до зміни курінного команданта нема причини. Сьогодня курінь має відпочивати. Виставити лише полеві застави й стежами розвідувати терен на переді. Позатим приводжено курінь до порядку, встановлювано втрати й вирівнювано відділи людьми, що розбіглися були та вертали тепер до частини. Що було з ними робити? Судити їх за дезерцію, карати? Алеж нам були потрібні люде до служби, а резерв не було ніяких. Бавитися в суди не було коли і як. Кінчилося на догані, на загрозі та поученні про обовязки.

Цілий день 29. грудня ворожа артилерія не давала нам спокою, обстрілюючи наш фронт. Мабуть від полонених знала, де міститься курінна команда, бо завзято бомбардувала фільварок, а головно мешкальний дім. Гранати подіравили ціле подвіря, заломили дах старої шопи, пообтовкали роги дому, знищили ґанок, але в само мешкання не попало ані одно стрільно. Я переніс курінну канцелярію до іншого дому, а в дворі лишився тільки на приватній кватирі.

(Кінець буде).

З НІМЕЦЬКОЇ ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЇ.—Каже німецький підпис під цю світлину, переслану радіом з Берліну, що це німецькі вояки прірвалися через російську барикаду десь на східному фронті.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ОБОРН, Н. Й.

Про односельчан Вислока Великого.

Вже ось ось наближається час, бо вже заледво залишилось лише пару тижнів до 13. липня с. р., коли то всі сусіди, знайомі, приятелі, кревні, ну, одним словом, всі, що походять з Вислока Великого, вже третій раз цього року зійдуться зі всіх місцевостей в Злучених Державах, як рівнож і з Канади, щоби принаймні побачитись, пригадати дещо з минувшини в рідному селі, та по можности обговорити, або краще сказати розважити хоч принаймні над найбільше пекучими справами дотично наших батьків, кревних, родини в старому краю. А тимбільше того року, коли зідемось всі до Оборн, Н. Й., на 13. липня (джулая), ми обовязково мусимо щось зробити в тім напрямку. Бо попередно два роки ми того не зробили. Не тому ми не зробили, що не хотіли, але правду сказати, не було на це відповідного часу. Я, будучи учасником першого зізду, що відбувся в Олифант, Па., ніколи не забуду того дня, і всі ви, що там були, також погодитесь зі мною, що такої хвилини в життю ніхто не може забути. Як зі слезами в очах, з радости, витались всі. Багато з нас не бачились по 30 літ, а може і більше, ще від тоді, коли разом були ще молодими в ріднім селі. А відтак порозходились всюди, може навіть ніколи не подумали про це, що колись прийдеться побачитись. Та нарешті прийшов час, що ми знова побачились. І за один день — хтож міг розказати все, що пережив на протязі тих довгих років? Були і добрі часи, та не мало й горя ми пережили тут на чужині. ~~Отже, як бачите не було~~ часу на щось іншого, ніхто не міг відважитись порушувати інші справи, і так пішов наш перший зізд. Другий зізд, що відбувався перейшлого року в Бінгамптон, Н. Й., там приїхали ще інші, та знова повторювалась та сама історія, що першого року, і знов нічого ми не зробили. Ну, та нехай вже буде так, два роки ми, так би сказати пізнавали себе хто ми є, і де ми знаходимось, як нам живеться, і т. д. Але все одно ми добре не пізнались, і не всі ще приїздили, є ще такі про котрих ми до цьої пори, не знаємо, і самі про себе не дадуть знати. А про це було писано по всіх наших українських газетах. І я вірю, що всі ви є членами наших українських запомогових організацій, а хоч декотрі ні, то я не хочу нікого судити ані критикувати.

А тепер поки що нам треба, конечно того року всім зійтись і виробити плян, як нам дальше поступати. І тому наперед даю вам всім під розвагу, що коли тут зідемось всі в Обурн, Н. Й., щоби ми могли все якнайскорше погодити, ну, розуміється і забавитись, а при тім вирішити місце нашого зізду, на слідуючий рік. Можливо нам треба буде того року вибрати сталий комітет, котрий занимався би всіми нашими справами, та час від часу давав нам знати про все. Ну, але розуміється такі справи ми зможемо зробити тоді, коли всі прийдете. А хто з вас з яких небудь причин ніяк не зможе приїхати то бодай будь ласка дайте про себе знати. Я включаю й вас, дорогі односельчане в Канаді. Коли не можете післати когось з вас, то бодай подайте адреси, щоби ми могли з вами поділитись тим, що ми тут зробимо.

Місцевий комітет в Оборн, що взяв на себе цей обовязок влаштувати наш третій зізд тут в нашей місцевости, і всі наші односельчане, що будуть мати нагоду видати вас тут в Обурн, докладають всіх зусиль, щоби вас приняти відповідно, підчас обіду і на цікніку.

Отже, як бачите, що конечність вимагає, що всі мусимо тут бути, щоби пізніше не червоніти. Оголошення буде поміщене в найближчому часі у всіх наших українських ґазетах, за чим пильно слідіть, бо там буде подано все, куди маєте повернутись як прийдете до Оборн, і де маєте удатись.

По інформації пишіть на понижче подану адресу: Andrew Shemyla, 69 Union St., Auburn, N. Y.

Вислоченко.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 25. червня 1941. року помер по довшій недузі член від. 150. У. Н. Союзу в Пітсфілд, Масс.,

МИКОЛА СОКОЛОВСЬКИЙ.

Родився в селі Горошова, повіт Борщів, Галичина. Прожив всего 46 років.

Покійний вступив до У. Н. Союзу 1924. р.

Оставив в смутку жену й осьмеро дітей; з них одна донька замужна, тільки одна робить. Жена й всі діти належать до У. Н. Союзу.

Похорон відбувся в суботу, 28. червня 1941. р.

Нехай земля Вашингтона буде Йому пером!

О. Яремій, секр.

РАДІОВА ВІЙНА МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й РОСІЄЮ

ЛОНДОН. — Росія й Німеччина псують одна одній радіові програми, головно офіціяльні воєнні донесення й пропаґанду.

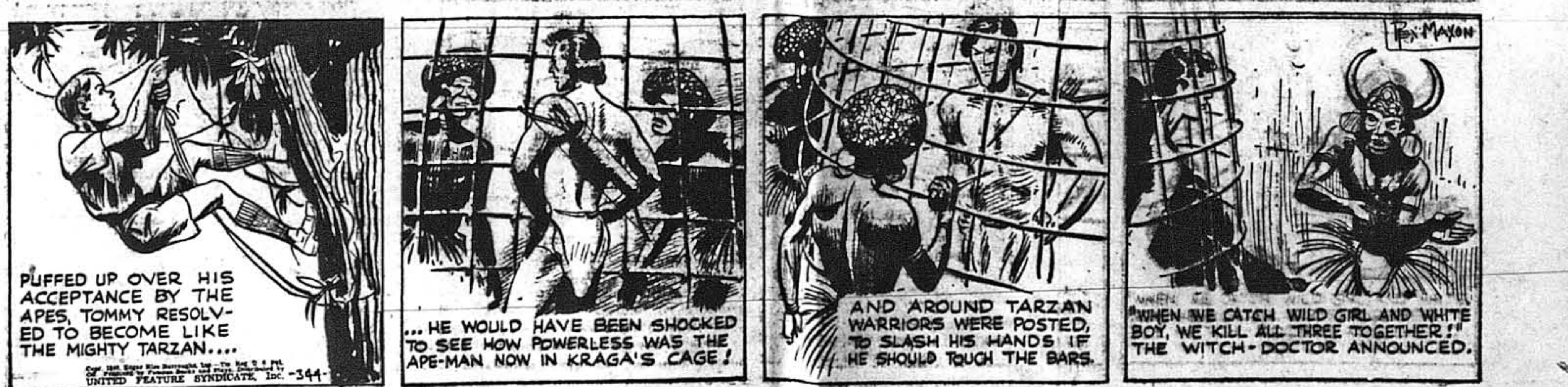
ПЕРДБАЧУЄ ДОВГУ ВІЙНУ

Рим. — Італійські пресові і радіові коментатори заповідають, що теперішня російсько-німецька війна буде тривати довго, бо, мовляв, Росія не жалувала ні гроша ні труду, щоб вибудувати могутню воєнну машину.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 344. Безсильний велетень.

Заохочений тим, що малпи приняли його до свого гурта, малий Том порішив бути таким зручним і відважним, як сам Тарзан.

Та він був би остовпів із зчудування, якби був побачив як безпомічно виглядав Тарзан, зловлений в клітку Краґи.

А довкруги клітки Краґа поставляв сторожів з ножами, які мали різати Тарзанови пальці, якби той хотів піднести вгору клітку.

„Як ми зловимо ще білу дівчину і білого хлопця, то тоді справимо смерть їм усім трьом", заявив батавський чарівник.